

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXVIII.

ЛИСТОПАД — 1977 — NOVEMBER

Ч. 333

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

Засновник, видавець і редактор 1950-1969
П. К. Волиняк

Видає видавництво "Нові дні"

Головний редактор **В. Сварог**
Заступник гол. редактора **Д. Кислиця**

Редакційна колегія:

М. Дальний, О. Коновал
Адміністратор **Г. Мороз**, тел. 252-4553

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

NOVI DNI
Box 126, Postal Station "N"
TORONTO, ONT., CANADA
M8V 3S4

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік)

Австралія — 6.50 австралійських доларів
Канада і США — 8.00 дол.
Франція — 25 франків
Англія — 4.00 англ. фунти
Всі інші країни Європи та Німц. Америка \$5.00

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

В Австралії:

Mr. S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide
S. 5001, Australia

На Чикаго і околиці:

Mr. D. Sawertailo,
1745 Juniod Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

На Філадельфію і околиці:

Mr. S. Jewsevsyuj,
420 Woodhaven Place, Philadelphia, Pa. 19116
USA

На Тандер Бей і околиці:

Mr. P. Swyrydenko
133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont.
P7C 2G4

Second Class Mail Registration Number 1668

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ НА "НОВІ ДНІ"

М. Волинський, Садбурі, Канада	\$40.00
С. Тарасенко, США	15 00
М. Котульський, Торонто, Канада	5.00
А. Худяк, Стерлінг Гайг, США	6.00
Г. Гриценко, Вест Лос Анджелос, США	4.24
Л. Царик, Савт Валес, США	4.00
Л. Івасиків, Тандер Бей, Канада	4.00
А. Х., Торонто, Канада	4.00
В. Нечай, Монреаль, Канада	2.00
С. Лазуренко, Гроссе Повнт, США	2.00
Г. Філіпович, Мінеаполіс, США	2.00

Спасибі всім за допомогу.

Спасибі всім за допомогу.

Редакція й адміністрація "Н. Д."

У ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ БЛ. П. Д. НИКОЛЕНКА

У першу річницю смерти нашого дорогого і незабутнього мужа і батька, бл. п. Дмитра Ніколенка, котрий відійшов від нас 9-го вересня 1976 р., в Його світлу пам'ять, складаємо 30.00 дол. — пожертву на видавничий фонд "Нових днів".

Дружина Ніна

донька Людмила з чоловіком Петром
Доброноженком (Де Браун)

18-го жовтня 1977 р.
Форт Лаудердейл, Флоріда

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

ДЛЯ ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ
НА ЕМІГРАЦІЇ

Петро ВОЛИНЯК

КИЇВ

Читанка для 3-ої класи — Четверте видання.
Ціна 1.50 дол.

Петро ВОЛИНЯК

ЛАНІ

Читанка для 4-ої класи — Четверте видання.
Ціна 1.50 дол.

Петро ВОЛИНЯК

ДНІПРО

Видання друге — Підручник з історії
української літератури і хрестоматія.
Єдиний на еміграції підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.
Ціна 2.00 дол.

Замовляти в адміністрації "Нових днів".

На обкладинці: Максим Кривоніс.

Редакція не відповідає за зміст платних оголошень.
Статті з поданими іменами авторів не конче відбивають позицію редакції.

Література, публіцистика, наука, мистецтво

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

СЛОВО МАЮТЬ ЧИТАЧІ

Листи до редакції

ЗА КОНСОЛІДАЦІЮ НАШИХ СИЛ

Політичні позиції УРДП

ПОМПОМИНКИ ПО ДНІПРУ

Нарис О. КОРОТЮКОВА про те, як комунізм змінює лице нашої країни

МИ ЗУСТРІЛИСЯ ЗНОВУ

Нарис М. ДАЛЬНОГО про нову зустріч зі своїм персонажем

ЗА ВИСОКУ КУЛЬТУРУ НАШОЇ МОВИ

Стаття П. ОДАРЧЕНКА на актуальні теми нашого мововжитку

ПАМ'ЯТІ ПОЕТІВ-ГЕРОЇВ

Нотатки про О. Ольжича й О. Телігу

ЛЮБЛЮ ВЕРШИНИ І ДОЛИНИ

Вірші Л. КАРДАША, Л. РЕНДЕЛЯ і М. СЛУЧЕВСЬКОЇ

СЬОГОДНІ І ЗАВТРА

Західний советолог аналізує становище в СССР

ПОГОВОРИМО ПРО МАРКСИЗМ

Статті кількох авторів на актуальну тему

НА МІЖНАРОДНІЙ СЦЕНІ

Стаття про те, що діється в опанованій комуністами Камбоджі

ВІД РЕДАКТОРА

Уважні читачі, напевно, помітили, що наш журнал теж відзначає 60-річчя "Великої Жовтневої Революції". У вересневому числі М. Ковшун розповів, як під сонцем сталінської конституції, "найдемократичнішої в світі", руйнували церкви, знущалися із релігійних переконань народу. У жовтневому числі Г. Крисько оповіла, як силами охоплених ентузіазмом народних мас героїчна партія Леніна-Сталіна будувала новий щасливий світ. У цьому числі журналу О. Коротюков розповідає про те, як великі будови комунізму ошастливили людей, змінивши лице нашої країни. У наступному числі буде описано досягнення комунізму "на культурному фронті".

Ці кілька слів спеціально до Вас, пане Лавренко. Як бачите, ніхто не похвалює мене за те, що я надрукував Ваш допис "Очищуймо нашу мову". Ваші дивні проєкти в галузі нашого мовотворення зустріли однастайне засудження, яке, мушу признатися, я теж поділяю. Але я думаю, що все таки зробив правильно, знайшовши місце для Вашого листа. Він дав нагоду багатьом людям обдумати деякі наші актуальні мовні проблеми і висловитися з приводу них.

"Нові дні" починають друкувати серію вельми потрібних нам нині статей на теми мовної культури, написаних одним з наших кращих мовознавців — п. Петром Одарченком. Сподіваюся, що вони принесуть велику користь і нашим літераторам, і рядовим мовлящам.

Я мав дуже цікавий обмін думками на мовні теми з п. Туркулом, компетентним знавцем нашої мови. Більшість його порад і зауважень я приймаю беззапечно, але є кілька "точок", у яких наші думки розбігаються. Він не прихильник конструкції, відомої як "орудний відмінок дійової особи", напр., "написаний мною лист", "участь у запропонованому нами конкурсі", і, посилаючись на проф. Тимченка, вважає їх невластивими нашій мові.

З цим я погодитись не можу. Такого роду пасивні звороти існують у всіх літературних мовах світу, бо вони економні; всі наші автори вживають їх з давніх часів. Я щоразу зустрічаю їх у мові і підсоветських авторів-дисидентів, і емігрантських літераторів і мовознавців, напр., у статтях Ю. Шереха, Ю. Лавріненка й інш. Штучне вилучення цієї конструкції спростило б нашу мову, позбавило б її дуже потрібного звороту, а

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ "НОВИХ ДНІВ",

крім інших статей:

ЯК ЦЕ РОБИТЬСЯ В КИЄВІ

Про те, як комуністична влада руйнує архітектурні пам'ятники нашої столиці

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТАЛАНТ

Стаття Д. Чуба про Г. Хоткевича,

А також наступна стаття П. Одарченка на мовні теми і нарис із історії нашого народу

головне — нині широко вживаного.

Незгоден з п. Туркулом я й в справі активних дієприкметників теперішнього часу на -аючий, -уючий, які він теж хотів би вилучити з ужитку, замінюючи їх прикметниками з суфіксами або описовими зворотами. Проте описові звороти часто роблять мову "важкою", неекономною, а в поезії вони найчастіше взагалі протипоказані. Як на приклад, пошлюся на вміщений у цьому числі вірш "Передчуття", в якому слова "злітаючий, розквітаючий, пломеніючий" не можуть бути заступлені прикметниками без фатальних для вірша наслідків. Крім того, для багатьох дієслів зовсім не можна створити прикметників з наростками. Звичайно, зловживати ними не слід, особливо в розмовній мові. А така конструкція, як "ідучі по вулиці люди жваво про щось розмовляли", в нас взагалі неможлива.

Чому б п. Туркалові не бачити в активних дієприкметниках теперішнього часу такі ж віддієслівні прикметники, як "пекучий, терплячий, невисипуший...", вони ж одного походження?

Нарешті, п. Туркул рішуче проти "його єдиною втіхою є...". Але ця конструкція набула в нас такого поширення, що вилучити її, мабуть, неможливо. Звичайно, це зворот цілком книжний, і, як такий, у нас уже закорінився дуже глибоко.

В усіх зазначених вище проблемах п. Туркул іде за рекомендаціями наших славетних українців 20-их років. У ті часи наша літературна мова була в стадії оформлення, і ці мовознавці вважали можливим і бажаним прижити їй певні мовно-естетичні концепції. В наші часи, коли літературна мова вже проникла в широкі маси, доводиться рахуватися з мовними реаліями, які вже склалися. Але це моє зауваження, звичайно, не слід брати за рекомендацію пустити мову "на самоплив"! Ні, такої ситуації не буває, мабуть, ніде — хіба що до деякої міри в США...

Передплатник п. Е. Ткач у своєму листі до мене висловлює підозру, що я, може, друкую не всі листи до редакції, автори яких не погоджуються з думками редактора. Але ж я друкую; напр., я розглянув лист п. Ікса, оприлюднив листи І. Боднарука, М. Лавренка, Я. Гвоздецького, які заперечували мої думки.

Деякі листи стосуються надто специфічних проблем. Наприклад, троє передплатників написали мені, що вони й досі не можуть звикнути до того, що листи читачів я друкую на початку журналу. Але в цьому, як і в дечому іншому, я дотримуюсь структури американських і європейських журналів, яку вважаю позитивною.

В усякому разі: я за експериментування з новими ідеями, формами, словами. Там, де немає новачків і експериментів, запановує провінційний "консерватизм", припиняється рух, починається стагнація й болотняний "спокій"...

Один з передплатників, прізвище якого напсане зовсім нерозбірливо, прислав мені обкладинку книжки С. Гольдельмана, виданої 1963-го року в Мюнхені, під заголовком "Жидівська національна автономія на Україні". Автор цієї книжки пише, що, мовляв, на його думку, термін "жид" не має зневажливого характеру, як у ро-

Л. ПЛЮЩ У ЧІКАГО

Вертаючись із Світового конгресу психіатрів, де советчиків осуджено за кримінальне зловживання психіатрії в політичних цілях, Л. Плющ завітав до Чикаго. На його першу зустріч з місцевими українцями прийшло понад сто осіб. Л. Плющ вичерпно відповів на запитання, що цікавили присутніх.

Пізніше Л. Плющ виголосив доповідь у будинку УМСА для американців та дав інтерв'ю в американській і українській телепрограмах, в газеті "Чикаго Тріб'юн". Організація так званого "Визвольного фронту" (бандерівці) гостро виступила проти надання Л. Плющеві можливості виступити на зборах усієї місцевої української громади, обзинувавши його в тому, що він в одній своїй доповіді колись сказав, що "мені соромно, що я українець", що він нібито твердив, що Петлюра був антисемітом. Під час своєї радіопередачі бандерівці цитували листа І. Овечка, спрямованого проти Л. Плюща.

Незважаючи на ці виступи, на збори, керовані О. Коновалом, головою філії ОДУМ, прийшло близько 700 осіб. Вони бурхливо привітали Л. Плюща, який виголосив доповідь "Оборона українських політ'язнів" та спростував безпідставні обвинувачення бандерівців.

Л. Плющ підкреслив, що майбутній політико-економічний лад в післябольшевицькій Україні буде визначений самим народом. На Україні є далеко більше свідомих людей, ніж ми можемо думати, і чимало їх не бояться режимних переслідувань за свої контакти з Заходом.

На думку Л. Плюща, ми не можемо сподіватися на те, що якісь союзники принесуть Україні волю. Цю волю може здобути собі тільки сам народ, а ми, політичні емігранти, мусимо спільними зусиллями допомагати йому тут, чим можемо.

О. К.

сійській мові. Але чи виражає п. Гольдельман нинішню думку більшості євреїв? Я розмовляв з багатьма й від усіх чув тільки протест.

Справа в тому, що "слова мають свою долю і свою історію". Колись наші предки не протестували, коли їх називали "малоросіянами" чи "малоросами". Наші батьки часто самі називали себе хохлами. Сьогодні ми проти цих "термінів" гостро протестуємо, і росіяни від них відмовились.

Автор листа пише, що й тепер євреї в "Бесарабщині" ображаються, коли їх називають "євреями". Скільки десятиріч тому це було?

Торонтонська газета "Вільне слово" передрукувала з газети "Українське життя" зловну інвективу на мене за мою критику марксизму. Автор цих інвектив, якийсь марксист, повчає мене, що "марксизм лів в основу високопрогресивного руху в світі" і що "Альєнде був справжнім демократом". Цікаво те, що редакція "Вільного слова" передрукувала все це без жодного власного коментаря. Як це розуміти, п. Росохо?

Слово мають читачі

М. БЕК У МЕЛЬБОРНІ

31-го липня українці м. Мельборна (Австралія) вітали у себе відому нашу діячку з США Марусю Бек.

Ідучи на цю зустріч, я була заклопотана двома речами. Насамперед, чи зможуть дві тисячі мельборнських українців уміститися в нашій домівці? Перебудова цієї будівлі тільки-но почалася.

Друга турбота: промовців у нас своїх досить багато, і в кожного свій темперамент. Деякі говорять дуже захоплено й голосно, інші — монотонно, зате довго.

Але все вийшло добре. Присутнім двомстам особам місця в домівці вистачило. Відзначу мимохідь, що серед них не було молоді з Пласту та з СУМ-у. Пласт зараз перетворився на "сплячу царівну", відпочиваючи після своєї інсценізації казки "Попелюшка". За казочкою про сплячу царівну, вона спить сто років... А чому не прийшли сумівці — невідомо.

Маруся Бек говорила не читаючи, і промова її була дуже змістовна й цікава. Наприкінці п. Бек закликала всіх нас до єдності. Один з присутніх сказав, що ми й не роз'єднані, тільки наші пастихи ніяк до згоди не прийдуть...

Виступали й наші мельборнці. Переважно, коли я слухаю промовців, то мені шкода слухачів. Але цього разу я шкодувала промовців, бо говорили вони після п. Бек, а з нею в красномовстві змагатися неможливо. Звертаючись до Шановної Гості, одні величали її міністром, інші — доктором, а деякі від щирого серця просто Марусею Бек...

Надворі йшов дощ, було холодно й сіро. Але якщо можна зігріти залю теплом свого серця, то присутні на зустрічі з п. Бек цю залю зігріли.

Другого дня п. Бек зустрілася з мером нашого міста. Увечері Товариство австралійсько-американської дружби влаштувало вечір на її честь. Наступного дня вона була почесною гостею на вечорі Міжнародної жіночої організації.

Л. БОГУСЛАВЕЦЬ

ПАМ'ЯТІ О. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

У цьому році минає 140 років з дня народження академіка Олександра Котляревського, про якого, мабуть, знають не всі наші люди.

Він походив з родини, яка дала Україні поета Івана Котляревського, й народився в 1837-му році в м. Крюкові. А вмер він 29-го вересня 1881-го року в італійському місті Піцца. Був він відомим

славистом, археологом і етнографом. Під час свого перебування в Києві він допоміг видати твори М. А. Максимовича.

Переді мною невелика книжка М. І. Семиряга "Лужичани", видана Академією Наук СРСР 1955-го року. У ній на 160-й сторінці пишеться:

"У 1904-му році збірник був поданий у Петербурзі на зискання премії ім. Котляревського, але не був відзначений цією премією, бо не задовольняв поставлених вимог". Цей факт свідчить про те, що існувала премія ім. О. Котляревського, ученого, заслуги якого в науці були відповідно відзначені. Ця премія була встановлена після смерті Котляревського за найкращі праці в царині славістики, написані чехами, поляками, українцями й білорусами.

Ми мусимо довідатися більше про діяльність Олександра Котляревського.

М. Коломак, США

НА ПОШАНУ Г. СНЕГІРЬОВА

Як Т. Шевченко відважився стати на прохання царя Ніколаєм Палкіним, так і безстрашний Гелій Снегірьов за ще страшнішого часу не побоювався відверто стати на оборону України від брешневської банди терористів.

Гелія Снегірьова заарештовано. Заарештовано за те, що він голосом, почутим у всьому світі, викрив злочини Москви на Україні. Слава героєві!

Наша українська спільнота у вільному світі повинна негайно стати до боротьби за свободу для Гелія Снегірьова.

К. Туркало

ЧАПЛЕНКОВІ ПРИЧІПКИ

В. Чапленкові причіпки до мови "Нових днів" неможливо пояснити чимсь іншим, як тільки його особистими мотивами. Якби в усіх наших виданнях була така мова, як у "Нових днях", то можна було б тільки радіти.

В. Чапленко чіпляється до деяких слів, які, однак, анітрохи не суперечать духові нашої мови. Його зауваження дуже спірні. А щодо проблем "советський-радянський", "єврей-жид", то це проблеми насамперед політичні, і тут кожен має право на власну думку. В тому числі й редактор видання. А лягати з приводу цього значить показувати свою невихованість.

П. Стецюк, Каліфорнія

УМЕР Б. МАРТОС

19-го вересня після довготривалої недуги помер Борис Мартос, колишній прем'єр-міністр УНР, проживши 98 років.

Б. Мартос народився 20-го травня 1879 року в селі Городище на Полтавщині. В 1908-му році він закінчив математичний факультет Харківського університету й до Першої світової війни працював у різних комерційних закладах.

Одночасно він був активним учасником політичного життя; належав до нелегальної студентської організації, був членом Революційної Української партії (РУП), згодом провідним членом Української Соціал-Демократичної партії, був членом Центральної Ради, одним із співтворців Української держави. В період 1919-1920 рр. він працював головою Ради міністрів Української Народної Республіки.

Коли Україна була окупована советчиками, Б. Мартос виїхав у Чехословаччину, де був професором Української Господарської Академії. Він написав ряд праць на економічні й політичні теми. До самої смерти він глибоко цікавився життям України й української діаспори.

У Сполучені Штати він приїхав на початку 1950 року.

НАД МОГИЛОЮ Б. М. МАРТОСА

І день іде, і ніч іде,
І голову схопивши в руки,
Дивуєшся, чому не йде
Апостол правди і науки.

Ці відомі слова українці почули ще в першій половині 19-го століття, але тільки в 20-му столітті, на початку 1917-го року, над Україною спалахнув вогник, — здавалося, провісник отого апостола правди й науки. Зібралось нас тоді в золотoverхому Києві від 40-мільйонної української людності щось із понад тисячу осіб у Центральній Раді та, можливо, якась тисяча поза Центральною Радою. Зібрались та й почали роздмухувати той вогник, щоб він засяяв над усією Україною.

Недовго той вогник горів. Брутальний північний сусід пригасив його, але зовсім не загасив. Залишилася іскра, що ледве тліла. А ми, покинувши Київ, зібрались в Кам'янці-Подільському, коли не стало сили і та іскра погасла...

Покійний Борис Миколайович Мартос, що його ми щойно поховали, бувши на той час уже прем'єром міністрів Уряду УНР, виїхав з України за кордон, а я вернувся до Києва, що був уже в руках брутального ворога.

Уперше я побачив Бориса Мартоса на засіданні Центральної Ради в листопаді 1917-го року. Побачив його на естраді, де сиділа Президія, Б. М. Мартос вийшов складати звіт про свою роботу Генерального Секретаря земельних справ (міністрів тоді ще не було). Мене здивувало, що свій звіт він почав зі скарги, що його вже довгий час тримають виконавцем обов'язків, хоч він був повноважним Секретарем земельних справ. Коли я познайомився й поговорив із Мартосом, то зро-

зумів, що тодішнє запаморочення соціалізмом охопило весь Уряд. Голова Секретаріату просто сказав: "Обійдемося без попів" (тобто без Секретаріату культів). Ось і обійшлося!? А Б. Мартос, мавши на увазі низьку національну свідомість селянства, був іншої думки (був він за відродження Української Церкви), і тому його, як кажуть, "тримали в затінку". А коли Б. М. Мартос став прем'єр-міністром, то час для роздмухування вогника національної свідомости вже проминув; селянство пішло за облудними советськими обіцянками: "фабрики — робітникам, земля — селянам".

Хай Господь Бог візьме покійного Б. Мартоса туди, де праведні спочивають. Він заслужив на це.

К. ТУРКАЛО

ПРО ІБАРУРІ

Я. Гвоздецький у своєму листі до редакції "Н. Д." пише про Долорес Ібарурі "Ля Пасіонарія", що вона, проживши в Москві 38 років, неодноразово обороняла советських дисидентів та протестувала проти окупації Чехословаччини советчиками. Звідки в нього такі відомості?

Я читав у мемуарах різних авторів, добре знайомих з комінтернівськими колами, що ця Ібарурі була сталінська підлабузниця і такою ж підлабузницею його "спадкоємців". За це її зневажали навіть її колеги в комінтерні.

Далі Гвоздецький пише, що вона "буде працювати для демократизації Еспанії". Дивна поінформованість! Але всі справді поінформовані автори пишуть про те, що вона і в Еспанії залишилась віддана Москві, і що брежнєвці розраховують на її допомогу в боротьбі з єврокомуністом Карілло, хочуть, щоб ця сталіністка створила в Еспанії нозу, просовєтську компартію. Але це їй навряд чи вдасться, бо вона вже занадто стара.

С. Яковенко

У СПРАВІ "КОНТАКТІВ"

Я був прихильником тих контактів з підсоветськими літераторами, про які пише М. Дальний у своїй статті про торонтонський "Козуб". Але мушу сказати, що наші сподівання на якусь користь від них не здійснились. Із советчини до нас приїжджали не Світличний, не Мороз, не Руденко, не Дзюба, а Коротич, Драч, Павличко — про яких ми знаємо тепер, що вони були льояльними режимові.

Зокрема, Коротич зараз із шкіри лізе, щоб запевнити Москву у своїй відданості їй. Його вірнопіддані статті часто з'являються на сторінках московської "Літературної газети".

Але я й тепер не проти зустрічей з "советськими". Тільки вже з простої цікавості: подивитися, що вони собою являють.

П. К.

ЧИ ВИ ВЖЕ
ВІДНОВИЛИ ПЕРЕДПЛАТУ?

ЛЮДИ З НАЧИНКОЮ

Колись один гуморист написав, що деякі люди схожі на ковбаси: чим їх начиняють, те вони в собі до самої смерти носять.

Я згадав цей дотеп, читаючи висловлювання наших марксоманіяків, для яких марксизм ще й досі є "високопрогресивним ученням". Колись їх начинили отією марксятиною, й вони повторюють її, як загипнотизовані.

Що було б, якби ці неомарксистки прийшли до влади після совєтчиків? Знову однопартійна держава. Знову одна обов'язкова для всіх наймудріша ідеологія. Знову примусове політвиховання та будівництво комунізму. Знову цензура, терор та "соцреалістична" література. Брр-р-р...

К. Семенюк, Нью-Йорк

ЩЕ ПРО "НЕОМАРКСИЗМ"

Відповідь редактора "Н. Д." п. Гвоздецькому поставила всі крапки над "і", там, де їх уже давно треба було поставити, бо, на жаль, деяка частина нашої студентської молоді починає підпадати під вплив "неомарксистського" базікання безвідповідальних людей, які хочуть "реабілітувати" давно збанкрутілу антинародну політичну систему.

Треба дати рішучу відсіч цим людям, що намагаються дурити наївних і легковірних молодиків. Незрозуміло тільки, чого вони хочуть цим домогтися.

В. Крамаренко, Огайо, США

І ДОБРЕ, ЩО УНІВЕРСАЛЬНИЙ...

В. Чапленко вважає, що нам універсальний журнал непотрібний. Але я маю протилежну думку. У нас уже є різні спеціальні й наукові журнали, а коли п. Чапленкові потрібен ще один, то ніхто не заваджає йому домовитися з іншими науковцями та заснувати ще один.

А ми, непрофесори й ненауковці, теж потребуємо журналу — універсального, культурного, з доброю мовою, з різноманітним матеріалом. І ми задоволені, що такий журнал маємо. Добре, що редакція "Нових днів" вирішила зробити їх універсальними.

С. Рекемчук, Онтаріо

СТАТТЯ ПРО ВБИВСТВО БАНДЕРИ

Звертаю Вашу увагу на те, що Різдвєнський не є автором статті про вбивство Ребета й Бандери, вміщеної у Вашому журналі. Ця стаття є перекладом звіту про суд над Сташинським, надрукованим в німцькому журналі "Квік", що виходить у Мюнхені. Там написано також, що, відсидівши свій строк, Сташинський одержав дозвіл виїхати в США, де зараз і живе під змінним прізвиськом.

І. Даньків

(Продовження листів на 25-й стор.)

35-РІЧЧЯ АРХИПАСТИРСЬКОГО СЛУЖІННЯ

У 1942-му році, коли на Україні почалося відроджуватися релігійне життя, в Київ з Заходу приїхали Владики Ніканор і Ігор і висвятили кількох священників Української Автокефальної Православної Церкви. Одним з них був колишній посол Союму Степан Скрипник.

Ставши пізніше єпископом, Владика Мстислав, талановитий адміністратор, пильно заходився колом об'єднання всіх відгалужень Української православної церкви в одну Автокефальну Церкву. Німецькі окупанти заарештували Владика в числі багатьох інших українських національно активних інтелігентів. Він деякий час просидів у тюрмі.

Після війни Владика жив у таборі ді-пі в Німеччині, потім у деяких інших країнах і нарешті переїхав до США, де став Митрополитом УАПЦ.

У короткій нотатці можна тільки дуже побіжно сказати про велику й плідну 35-річну працю Владики над зміцненням нашого церковного життя. Його дбанням була куплена земля в Савт Бавнд Бруку, де побудовано згодом церкву-пам'ятник, присвячений пам'яті мільйонів українців, замучених безбожною владою совєтчиків. При церкві влаштовано цвинтар, наш пантеон, де спочивають останки багатьох визначних наших діячів. Тут же міститься музей з різноманітними експонатами нашої культури.

Стараннями Владики створено друкарню, що продовжує славні традиції Острога, Почаєва й Києво-Печерської Лаври. Вона вже видала чимало вартісних книг.

На новозакупленій ділянці, суміжній з нашим Цвинтарем, міститься Духовна семінарія, пов'язана з Ратгерським університетом. Студенти семінарії є одночасно й студентами цього університету.

Завдяки праці Владики, в три рази збільшилось число парафій в США, з яких багато побудували храми, школи, народні доми, залі. Владика їздив до Істанбула, й у православного Патріярха домогся привернення нашої церкви давніх праз. Владика відвідав різні релігійні інституції світу, встановлюючи з ними зв'язок. Він старається скількимога допомагати українським в'язням комунізму.

Недавно Надзвичайний Собор Православної Церкви обрав Владика Мстислава очолителем УАПЦ в Європі й Австралії: так об'єднано всіх православних українців у різних країнах нашої діаспори. Побажаймо ж нашому Владиці ще багатьох років здоров'я й сили для його видатної праці на користь нашої Церкви.

П. ШУЛЕЖКО

УМЕР ПРОФ. НЕДЗВЕДЗЬКИЙ

З великим сумом повідомляємо про те, що 3-го вересня спочив у Бозі проф. Микола Недзведзький після півторарічної недуги. Нехай буде легка небіжчикові американська земля!

Н. Підпала

УКРАЇНА НЕ СКОРЕНА!

ВИСТУП Д-РА ШТЕРНА

17-го вересня понад сто представників різних українських організацій Нью-Йорка на своїх зборах у залі Українського інституту вислухали промову д-ра Штерна, звільненого навсні цього року з советського концтабору.

Доктор Штерн зі своєю дружиною приїхали з Ізраїлю як почесні гості, запрошені на українську маніфестацію, що відбулася 18-го вересня в Нью-Йорку.

Як відомо, д-р М. Штерн, "українець єврейського походження", як він себе назвав, викликав подив усього світу своєю мужньою постановою під час "судової" комедії, улаштованої над ним советськими держимордами, та своєю підтримкою волелюбних прагнень українського народу.

На зустрічі з українцями Нью-Йорка д-р М. Штерн сказав, що в підсоветській Україні йому як лікареві в матеріальному відношенні жилося непогано, але він і його родина не могли примиритися з "червоним фашизмом", ще огиднішим, ніж копичневий фашизм. Вони вирішили виїхати з СССР на волю.

— Я прекрасно розумію вашу тугу за рідною Україною, — сказав д-р Штерн у своїй промові. — В Америці добре, але людина може бути цілком щаслива лише в тій країні, де жили її предки, де звучить її рідна мова, лунає рідна пісня.

Але тепер на Україні не чути пісень. Не до пісень у країні, придувленій комуністичним терором. У концтаборі, відзначив д-р Штерн, я бачив серед політв'язнів 90 відсотків українців. Якщо в Росії дисидентів ще не так багато, і всі вони особисто знають один одного, то на Україні дисидентами є не лише інтелігенти, а й маси людності. Ще років десять тому становище не було таке яскраве, але тепер режимом обурені і робітники, і селяни. Були навіть випадки вбивства голів "колгоспів" та "радгоспів".

Режим злобно переслідує тих, хто говорить українською мовою. Їх заарештовують під різними приводами, навіть підкидають їм нібито вкрадене ними державне майно тощо.

"Марксистам і неомарксистам треба, нарешті, усвідомити. — з притиском відзначив д-р Штерн, — що ідеї Маркса добре виглядали тільки на папері, але на практиці вони себе не виправдали й провалилися".

Далі в своїй промові він теплими словами оцінив національну працю української діаспори, її прагнення зберегти національну культуру.

Д-р Штерн відзначив, що він не бачив антисемітизму у людей на Україні, і що марні намагання советського режиму цей антисемітизм викликати, щоб, роз'єднуючи людність, використати його в своїх імперіялістичних інтересах.

"Українські селяни й робітники, — сказав він, — яких влада примушувала брехливо свідчити на суді проти мене, відмовились зробити це".

Виголошена прекрасною, літературною українською мовою промова д-ра Штерна глибоко зворушила слухачів. У багатьох були сльози на очах.

Д-р Штерн, згадуючи песимістичний вірш Олеся "Айстри", прочитав і свою власну поезію українською мовою, написану ним для своїх синів, коли він був у тюрмі.

Виступаючи на маніфестації наступного дня, д-р Штерн підкреслив, що Україна хоч і поневолена, але не скорена й ніколи не буде русифікована.

Маніфестанти часто переривали його промову бурхливими оплесками. Д-р Штерн закликав українську діаспору невтомно продовжувати боротьбу за людські права й національні права пригноблених советчиною українців, за свободу для В. Мороза, В. Караванського, Ю. Шухевича, М. Руденка, О. Тихого та всіх інших в'язнів комунізму.

Він закликав також до співпраці волелюбних людей усіх народів, зокрема українців і євреїв. Такої співпраці советчики бояться особливо.

"Усі східноєвропейські народи повинні жити в згоді, але в своїх вільних державах", — сказав він, кінчаючи свій виступ.

***

Крім д-ра Штерна, на маніфестації виступали також Людмила Алексєєва, Андрій Григоренко та представники американських організацій.

Г. Р.

УКРАЇНА БУДЕ ВІЛЬНА

Історія нашого народу характеризується його нестримним прагненням створити свою власну, незалежну від інших народів державу.

Київська Русь досягла великого господарського й культурного розквіту, але була зруйнована навалою монголо-татар. Пізніше деякі частини її території були загарбані поляками й литовцями, але не позбулися свого національного характеру. В 17-му сторіччі постала Козацька держава, очолена гетьманом Б. Хмельницьким, але воєнна ситуація змусила її укласти військовий союз з Москвою. Москва використала цей союз для пізнішого приєднання України до Росії.

Але після довгорічної московської неволі в 1917-му році українська державність відродилась. Виникли послідовно Центральна Рада, Гетьманат, Директорія, Уряд ЗУНР. Проте червоно-

За консолідацію наших сил

ПОЛІТИЧНІ ПОЗИЦІЇ УРДП

Газета "Українські вісті" надрукувала статтю М. Г. Воскобійника "Пріоритети, труднощі й перспективи консолідаційної позиції УРДП" з підзаголовком "З приводу інфляції престижу українського політичного сектора та питання боєздатності з нею".

Ця стаття має певний інтерес, бо відображає думку керівних кіл УРДП. М. Воскобійник відзначає в ній, що "загальна фасада окремих успіхів нашої праці ледь-ледь може прикрити надто невтішну картину найважливіших аспектів нашого політичного сектора".

На думку автора, на серйозну кризу цього сектора вказують такі моменти: відсутність одного загально визнаного політичного центру, відсутність молоді в усіх політичних середовищах з результативним вимиранням давніх "старокрайових" політичних організацій; ізолювання в "блисучому відокремленні" ОУН(р), яке претендує на повну контролю політичного центру; поділ нашого демократичного табору на дві фракції: ту, що в УНРаді, і ту, що поза нею.

Ці моменти спричинилися до занепаду престижу наших політичних організацій і серед своїх, і

московська навала знову позбавила наш народ свободи.

Нині кращі люди України продовжують боротися за волю, за незалежну від лихих сусідів свою державу. Наш народ має все потрібне для власної державности. Маємо великі історичні традиції, маємо національних героїв, маємо свою культуру — словом, маємо власне виразне національне обличчя.

Зараз наша земля в полоні. Москва старається викорчувати наші традиції, ліквідувати нашу мову, нашу національну самобутність. Вона кидає в тюрми кращих людей нашого народу, борців за його свободу.

У серцях наших уявлених людей кипить ненависть до окупантів. Народ не хоче відмовлятися від своїх традицій, від своєї віри, від своєї історичної мрії. Проповідь новітніх "неомарксистів" теж чужа нашим людям. Досить з нас комунізму!

Прийде час, коли український народ таки доможеться свого національно-політичного визволення, а єдиним шляхом до нього є нова національна революція. На підсоветській Україні вже назріває революційна ситуація.

(Друкується в скороченні).

Н. ОРЛОВСЬКА
Вашінгтон, США

серед чужих. Зокрема занедбання принципу коаліційности в демократичному таборі призвів до втрати авторитету УККА, СКВУ тощо. У наслідку маємо збайдужіння молоді до політичної діяльності та прискорення процесу денаціоналізації цієї молоді.

М. Воскобійник картає застаріле сектанство "старокрайового" типу, яке відштовхує молодь і знецікавлює її до діяльності наших політичних організацій взагалі. Все таки певна частина молоді бере участь у допомозі підсоветським дисидентам, і це указує на те, що політична активність молоді посилюється би, коли б ми мали авторитетний політичний центр, який концентрованими зусиллями всіх наших середовищ міг би домогтися значно більших успіхів у своїй праці на міжнародній сцені.

У журналі "Континент" проф. Агурський — так, як і українські автори до нього — пише, що успіх у боротьбі за українську державність залежить насамперед від національного руху на Україні та від того, як він буде підтриманий великою і "добре організованою" українською еміграцією. Сторонній спостерігач, як бачимо, теж підкреслює, що центральна проблема українського політичного сектора — це встановлення пріоритету національних завдань на Україні над суто еміграційними.

Говоримо про це тепер тому, що ряд авторитетних наших діячів провадять заходи в справі відновлення УНРади як бази для консолідації різних середовищ та для здійснення практичних акцій. Консолідація повинна відбутися на основі правильного визначення наших пріоритетів.

У нас витрачається багато енергії і коштів на другорядні справи — дублювання установ і закладів, церков, купівлю булівель, які потім здебільшого стоять пустою. Лише невелике число наших організацій присвятило свої сили найважливішому нашому завданню — популяризації та підтримці визвольного руху на Україні.

Створення єдиного всеосяжного центру стає невідкладною справою, особливо в ці дні.

УРДП завжди наголошувала кардинальну важливість того, що відбувається на Україні. Засновники її теж були свого часу дисидентами. І. Багрянний казав:

"Головне — стати лицем до того світу, з якого ми прийшли сюди, де лежить наше коріння... зробити вірну оцінку укладові сил там, охопити революційні тенденції, що визрівають у глибинах мільйонів".

Сказане І. Багрянним визначає наше позитивне ставлення до дисидентського руху в усіх його

формах — антимарксистських, неомарксистських, релігійних чи атеїстичних у своїй ідеології, оскільки всі вони — жертви й вороги соєтчини.

Сьогодні вже ніхто не сумнівається в тому, що і в складі компартії, і в складі комсомолу є багато потенційних борців за визволення України, таких як Мороз, Чорновіл, Лук'яненко, Руденко, Григоренки, Снегірьов, Плющ і сотні інших. Їх число невпинно росте, незважаючи на урядовий терор. До українських дисидентів мусимо долучити й тих російських дисидентів, які теж змагаються до повалення соєтської тюрми народів. Зруйнувати цю тюрму можна тільки спільними силами всіх борців за свободу.

Митрополит Мстислав показує приклад розуміння цього, коли подає руку допомоги Л. Плющеві. Кардинал Сліпий теж виявив таке усвідомлення наших пріоритетів. Але чомусь не хочуть розуміти цього деякі керівні діячі ДЦ УНР.

Якщо дисиденти використовують соєтську конституцію і навіть писання Леніна для побороєння комуністичної політбюрократії, то це не тільки їх право, а й зброя (бо вони там, а ми тут).

Виключати з українського "рахунку" Л. Плюща тільки тому, що він називає себе "неомарксистом", — це догматично-ідеологічний підхід до оцінки Л. Плюща. Але чи демократичний це підхід? Демократичне суспільство має бути плюралістичним. Нерозуміння цього чи незгода з цим являють собою кардинальне відхилення від духу і букви Тимчасового Закону УНР. "Ідеться про включення всіх кадрів у політичний актив нації, у велику революційну визвольну акцію" — як писав І. Багрянний.

М. Воскобійник наводить слова з листа, присланого йому Ф. Гаєнком: "Остерігати еміграцію й молодь від Плюща, то все одно, що остерігати їх від сучасної України".

Далі в своїй статті М. Воскобійник ще раз підкреслює вірність УРДП коаліційному принципозі в політичній діяльності нашої еміграції. При цьому він наголошує потребу мати політично доцільну програму дій. Він пропонує коаліцію середовищ, об'єднаних тепер в Українському Демократичному Русі, з ОУН(м). Ці організації показали свою ініціативність і розуміння нагальних потреб часу.

Консолідація може не здійснитися, пише далі М. Воскобійник, тільки тому що президент УН-Ради М. Лівницький все ще сподівається на об'єднання з Державним Правлінням Я. Стецька, в той час коли значно реалістичніше було б шукати співпраці з ОУН(р) не з позиції знесиленого Державного Центру, а з позиції сили об'єднаного демократичного табору.

М. Воскобійник докладно аналізує взаємини між керівництвом УНР і УРДП та відзначає, що "компромісу вимагають тільки від нас". Тому Генеральний секретар ЦК УРДП О. Коновал висловлює думку, що він "не бачить великої користі з нашого повороту до УНРади. Ми були там багато років, і що це дало?..."

Прикро, що в той час, коли в Україні чекають допомоги від "добре організованої української еміграції", цій еміграції треба марнувати стільки

енергії і часу на переборення "внутрішніх проблем". Зокрема М. Воскобійник нарікає на діяльність групи М. Степаненка, яка теж діє під назвою УРДП і прагне "звувити УНРаду до вузького кола своїх послідовників".

Потім М. Воскобійник зупиняється на проблемах співпраці українців з новим політичним сектором — російською і єврейською еміграціями, як важливими потенційними нашими партнерами в боротьбі проти соєтського колоніалізму. Уже є перші паростки цих здорових взаємин. Але для співпраці з цими партнерами — з антиколоніально наставленими російськими емігрантами, і не лише російськими — потрібен авторитетний український демократичний партнер. Хто ним стане? І чи стане?

Посилення нашого політичного життя можливе лише через поновлення самої форми організованої дії — хоча б у такому сенсі, в якому було задумано Український Демократичний Рух. Це означає підведення під цю форму ідейно стимулюючої і творчої бази, яка б могла активізувати живі сили нашої спільноти. Мало привабна роля ще одного статиста в УНРаді та спостерігача її дряхління.

Якщо не суджено статися консолідації на базі УНРади, то можна сподіватися, що наступним Центром тяжіння для демократичних сил еміграції, зокрема її інтелігенції та молоді, стане Український Демократичний Рух. Природа породжені не терпить. Але треба не допустити дальшого відчуження між двома фракціями демократичного табору.

Нинішній політичний момент категорично вимагає від нас упорядкування політичного сектора нашої діаспори, щоб ми, нарешті, могли взятися до найнагальнішої нашої праці — допомоги на-ростаючому національно-визвольному рухові на Україні.

ЗА СВОБОДУ СЛОВА

У нашій діаспорі, здається, немає таких газет, що друкують дописи й тих читачів, які суперечать "лінії" цих газет і організацій, що їх видають.

Я радий з того, що "Нові дні" мають таку секцію журналу, що називається "Слово мають читачі", і якщо вони регулярно міститимуть її й надалі, то це можна тільки вітати. Саме тоді, коли на сторінках часопису виступають люди з різними думками, не обов'язково однаковими з думкою редакції, можуть викристалізуватися нові ідеї, нові позиції в різних галузях нашого громадського й культурного життя.

Я з великою цікавістю прочитав у газеті "Український голос" витяг з новоднівської статті під назвою "У них уже немає окремої правописної традиції", і ця стаття дала Вам у моїй особі нового передплатника.

Олександр Роїк
Британська Колумбія

Олекса КОРОТЮКОВ

Поминки по Дніпру

— Чим тут я себе не отрую?—запитав Шакин.
— Візьміть вінегрету, — радить буфетниця з сумними очима із жовтою перукою на голові.
— А ще чого? — роздивляється Шакин. — Пиво дуже старе?

Буфетниця нічого не каже, але всім своїм виглядом дає зрозуміти, що брати пиво не слід.

— Ну, тоді...

— Повертайся швидше! — кричить нетерплячий голос із черги, що заповнила невелику кімнату, де міститься буфет п'ятого поверху.

— Ще оселедчика, — покwapно говорить Шакин. Сівши за столик, він, відвернувшись від черги, виймає з кишені плескату пляшечку від коньяку й наливає з неї в склянку самогону. Тепла рідина відразу шибє в голову.

— Місце вільне? — питає редакційний фотограф, спиняючись коло Шакина.

Свою їжу фотограф приніс із дому. В буфеті він бере тільки два склянки чаю. Так він робить уже впродовж семи років.

Шакин відсуває вбік неістивні вінегрет і оселедець, випиває тільки склянку мінеральної води. Потім підводиться й, кинувши фотографові "Бувай", іде до виходу.

У напівтемному коридорі "комбінату преси" його перестріває Мухачоз, щойно призначений завідувачем Промислового відділу газети. Витягаючи з рота поламану зубочистку, він каже Шакину:

— Завтра їдеш у відрядження. Зробиш матеріал про Кременчуцьке море. Про те, як великі будови комунізму змінюють лице нашої землі. Ясно?

— Змінюють, але в який бік? — думає Шакин.

***

Корпус ракети — корабля на підводних крилах — вібує, й від гамору мотора в Шакина розсідається голова. Береги Дніпра здаються розмитими, похмурими за брудними шибками вікна в салоні. Лишивши свою валізку під опікою жінки в хустці, Шакин виходить на палубу.

Уп'явшись руками в поручні, він стоїть на пронизливому вітрі, сподіваючися, що швидкість і вітер виженуть біль з голови, але він уже загніздився в клітинках мозку. Хтось сміє його за руку. Жінка-матрос щось кричить, але вітер відносить її слова вбік.

— Чого вам треба? — кричить і собі Шакин.

— Тут не можна стояти. Ідіть униз.

Вона безцеремонно тягне Шакина за рукав. Шакин ривком звільняє руку, лається й залишається на палубі.

— Ну, добре, якщо так, — загрозовим тоном говорить матроска, — я тобі покажу!

Незабаром вона вертається з підстаркуватим капітаном. Він хрипло каже:

— Тут стояти заборонено. Спускайтеся в салон.

Шакин витягає свою кореспондентську посвідку. Капітан пробігає її очима.

— Ну, хто ж його знав, що ви, товаришу, з газети! Як ви на те, щоб ми, значить, по маленькій? На пошану нашої преси, а?

— Болить голова, — каже Шакин.

— А я від головного болю тільки так і лікуюся. Ходить до мене в капітанську рубку.

В рубці тихо. Біля штурвала стоїть величезний паруб'яга й невідривно дивиться на ріку. Капітан скаржиться, що Дніпро геть обмілів. Щодня новий сюрприз — ще одна мілина. А при тій швидкості, яку розвиває корабель на відводних крилах, це дуже небезпечно. Для ракети потрібен простір.

Жінка-матрос приносить у рубку пляшку з горілкою, ковбасу й хліб.

— Я маю ліки кращі, — каже Шакин, — зараз принесу.

Він виходить на палубу. Лютий крижаний вітер збиває з ніг. Тримаючись за поручні, Шакин спускається в салон, витягає з валізки пляшку з самогоном.

— Сьогодні вітер зустрічний, — каже йому капітан, коли Шакин, з зусиллям пробирається в рубку. — А при такій швидкості людину легко може здути з палуби. У нас за сезон таких зіпадків щонайменше п'ять буває. Все з людьми, що трохи заклали за комір.

Шакин наливає капітанові, собі, потім дивиться, чи немає ще однієї склянки.

— Йй не можна, — каже капітан, глянувши на жінку-матроса. — Ми йй у пляшці от стільки залишимо, — і він показав два пальці.

— Будьмо!

Перші півсклянки опалюють стравохід.

***

До Кременчука лишилося хвилин 30-40. Дніпро стає щоразу ширший. Лівий берег, ніби змзаний, розчинився в лінії обрју. Спершу ледве помітно, потім дедалі густіше й огидніше вривається в рубку сморід — почалося Кременчуцьке море. Стояча вода його взялася ряскою. Її товщина сягає метра.

Ракета ріже ряску, наче господина — холодець на святковому столі. Тільки яке це свято! Скорше похорон Дніпра, задушеного греблею.

— А яка річка була! — тужить п'яний капітан. — Яка ще недавно вода була!

З його очей течуть сльози.

— Почалося! — сміється жінка-матрос.

— Та тут же все моє життя пройшло!

— Знаємо, чули, — позіхає жінка, ховаючи пляшку з рештою горілки в свій кошик. — Ви щось нове скажіть.

Шакину набридла ця розмова й він виходить на палубу. З-заду чує капітанів голос: "Іди за ним, а то ще чого доброго в воду впаде". Шакин відмахується від матроски. Їдкий сморід, що йде від води, викликає в нього нудоту. "Іди від мене", каже він матросці й нахиляється над бортом.

— Та куди я піду? — сміється жінка й тримає Шакина за ноги. — Лихо мені з вами всіма.

"Головне, ребята, сердцем не стареть!" пробивається з динаміків остогидла пісня, але на ракеті її ледве чути.

**

Запорошена курявою вулиця. Непоказні будинки. Сморід. Шакина обгоняє автомашина, й курява, змішавшись зі смородом, як туман, повишає в повітрі. У цій імлі виникають якісь діти. Вони кудись біжать, зникають, знову з'являються, щоб знову зникнути в тумані. Але вони чомусь мовчать. Не чути звичайних для дітей криків, сміху, верещання. Може, це не діти, а якісь карлики, з жовтими лицями? Чому ж вони граються на середині вулиці, в поросі?

На перехресті через вулицю переходить дівчина з лантухом, перекинутим через плече. Шакин гукає її:

— Можна тебе?

Дівчина прискорює крок. Шакин швидко йде до неї. Дівчина кидається від нього в бік.

— Ти мені скажи, де тут гостиниця. Не дуже погана.

Але дівчина, не відповідаючи, тікає. Шакин знижує плечима. Що за чудне місто! Раптом увічі йому впадає вивіска: "Гостиниця Днепр". Він підходить до сходів, підіймає ногу на сходинку.

— Ти куди? — питає його маляр, виходячи з-під сходів. — Не бачиш, що фарба ще не висохла?

— Мені в гостиницю...

— Не знаєш, як пройти? — усміхається маляр.

— Я не тутешній.

— А мені здається... У тебе раніше вуса були?

— Які там вуса? Ви мене з кимсь іншим змішали.

— Не забивай мені баки, — підморгує маляр.

— Ну, то хто я по-вашому?

— Давай шуруй, мені яке діло! Я нічого не бачу, ясно тобі? — знижуючи голос до шепоту, каже маляр.

— Гаразд. А де тут вхід?

— Ну, ти ж і артист, — зачудовано мовить маляр. — Діру в паркані бачиш? Обійдеш дім і побачиш чорний вхід. Іди обережно, там усе заміновано.

Це остереження було не зайве. Як у більшості "периферійних" міст, у кременчужан гостра неприязнь до чужих. А до цього приміщується бажання вчинити капость. Обходячи "міни", Шакин уявляв собі, у віщо він потрапив би погами, якби йшов тут у п'ятні. Двері в гостиницю з вулиці зачиняються об 11-й, а це значить, що приїжджі мусять іти через "замінований" двір.

У голлі гостиниці висять портрети Леніна, Брежнєва, Щербицького. Попід ними за столом сидить адміністраторка, років на сорок, з обличчям бресклим, як після п'янки.

— Місця є?

— Покажіть командировочне посвідчення й пашпорт.

Адміністраторка непоквапно вивчає документи Шакина з таким виглядом, ніби знає, що він злочинець з фальшивими паперами. Потім, позіхаючи, каже:

— У нас є подвійні номери й люкс.

— Мені люкс.

— Там стоїть телевизор, за який треба платити один карбованець сорок копійок на добу. Плюс два сорок за номер.

— Гаразд.

— Тільки телевизор зіпсований.

— Немає значення.

— Звідки у вас стільки грошей? — цікавиться адміністраторка, протягуючи Шакину якісь бланки.

— А я банк пограбував.

— Он воно що, — розтягає свої губи в усмішку адміністраторка. — Може, й мені щось перепаде?

Розглядаючи вручені йому анкети, Шакин думає про теперішні норови — про напівблатну мову людей, про концтабірні пісні, про набридливе намагання різних осіб виобразити з себе чорт зна що. Може, тому що до блатняка й змоги не великі...

— В інших містах усіх цих бланків не заповнюють, — каже він, вертаючи папери адміністра-торці.

— А я в інших містах і не буваю. Мені й тут непогано, — насмішувато відповідає вона. — Отут поставте свій підпис, що ви читали про те, що на вимогу адміністрації в будь-який момент дня чи ночі звільните номер.

— Це все?

— Ні, не все, — і з цими словами вона виходить з-за стола. Коли вони піднялися на другий поверх у відведену для Шакина кімнату, вона каже: "Стежте уважно. Одне ліжко. Одна тумбочка. Один матрас. Штори на вікні дві. Один телевизор.

— Ну то напишіть, що телевизор не працює, — просить Шакин.

— Якщо ви настоюєте. Стежте далі. Кошик на сміття.

— Досить. Я стомився. Дайте вже мені спокій з вашим устаткуванням. Я нічого красти у вас не буду.

Знизвавши плечима, адміністраторка вийшла з кімнати. Щоб прийняти душ, Шакин почав роздягатися під звуки чиєїсь балалайки. У дзеркалі шафи він побачив своє відображення: здавалося, що його тіло було вкрите підозрілими плямами якоїсь нашкоїної хвороби. Він злякався: може, від отого смороду на ньому пішли якісь виразки або лишаї? Але підійшовши до дзеркала, зрозумів: темні плями були на склі.

**

З вулиці лунали гучні лайки. Це маляр "обкладав" якусь жінку з дитиною. Шакин спробував відчинити вікно, але з цього заміру нічого не вийшло. Забувши, що він голий, Шакин висунув голову в квартиру.

(Закінчення на 22-й стор.)

Домовласники:

При направах домів стережіться шахраїв.

Ось що ви можете зробити для своєї власної охорони.

Якщо плануєте направляти свій дім, тоді:

- Не дайте намовитися тому, хто направляє, робити те, чого ви не планували.
- Візьміть завжди кошторис від кількох солідних фірм.
- Вимагайте, щоб усі деталі були включені у контракт ще перед тим, заки ви його підпишете—включно з тим, скільки і які роботи мають бути виконані, всі екстра додатки та повна ціна.
- Давайте якнайменший завдаток.
- Ніколи не платіть повністю рахунку аж поки всі роботи не будуть закінчені й ви з них будете повністю задоволені.
- Якщо потребуєте позичити гроші, поладуйте це самі у банку чи поважній фінансовій компанії.
Крім цього, Провінційний уряд подає до відома наступні Ваші права згідно Закону про охорону консумента та Закону про торговельну практику — the Consumer Protection and Business Practices Acts.

- Закон про охорону консумента дозволяє вам уневажнити контракт, підписаний у вашому домі на роботу і заплату у майбутньому, коли ви пішлете поручений лист не пізніше 48 годин після підписання контракту — навіть тоді, коли роботу вже почато.
- Закон про торговельну практику встановлює грошові карі й ув'язнення для людей, які навмисне ошукують, обманюють і оббріхують своїх клієнтів.

Про безплатний інформаційний комплект пишiть до:

**Ontario Consumer/Home Repair
Queen's Park
Toronto, Ontario M7A 2H6**

**Larry Grossman,
Minister of
Consumer and
Commercial
Relations**

**William Davis
Premier**

Province of Ontario

Мар'ян ДАЛЬНИЙ

Ми зустрілися знову

На університетській вежі годинник пробив дванадцятку. Був соняшний, гарячий липневий день, хоч лиш годину тому тут пройшов зливний дощ, і земля ще густо парувала.

Я йшов, задуманий, на обід. Обабіч асфальтового пішоходу, на вологій ще траві, сиділи й лежали в найрізноманітніших позах сотні молодих напівголих тіл. Деякі студентки, обплівши руками своїх кавалерів, пристрасно їх обцілювали, немов би нікого навколо й не було.

Мені хотілося крикнути: "Гей, дурні! Підстеліть бодай газету чи якусь книжку під себе, якщо не хочете, щоб завтра крутили вас ревматизми так, як крутять сьогодні нас!" Але хіба послухають? Ми ж не слухали...

Хтось, наздогнавши мене, приязно привітався. Я відповів на привіт, але не зразу пізнав, хто він такий цей стрункий, чисто поголений молодий чоловік у дорогому костюмі, з краваткою, з традиційно підстриженим і причесаним чорним волоссям над високим чолом, з дорогим шкіряним портфелем у руці. Тепер і декани так не вбираються, а професори й тим менше. Він не нагадував мені нікого й з комерсантів, ані з адміністратії.

— А бодай вас... Що сталося, пане Олег?! — крикнув я вражено, коли, нарешті, впізнав його.

— Нічого. Просто хотів попрощатися з вами... — Як то нічого? А де ж ваша довга чуприна, нова борода, розтріпані джінси? Ви виглядаєте стовідсотковим "сквером"!

— А, це? Знаєте, батько відмовив мені в травні стипендію. Я змушений займатись трохи нелегальними справами, тому й мушу виглядати "пристойно", як усі "порядні люди"; щоб не чіплялась поліція.

Він нахилився до мене й додав тоном змовника:

— Чи знаєте, скільки коштує цей портфель? Сто п'ятдесят тисяч доларів! Треба ж давати собі раду в житті.

Я здогадавсь, чому той портфель коштує стільки доларів, тому, не бажаючи стати причетним до нелегальних "транзакцій", змінив тему:

—————
Початок див. "Нові дні", квітень 1977.

— Ну, а щось таки сталося, якщо батько відмовив вам допомоги. Може, провалились на іспитах?

— Де там! За таке він мене не позбавив би засобів до життя. Іспити я склав на повних 82. Думаю навіть спеціалізуватись у морській біології.

— Так у чому ж справа? Хіба що одружилися з чужинкою?

Олег засміявся.

— Ні, на думку тата, сталося щось набагато гірше. Я вирішив поїхати на час осіннього семестру до Ізраїлю.

— До Ізраїлю?! Які чорти вас ще туди несуть, за чим?

— Чорти? У Святу Землю? Невже й ви антисеміт? Від вас я цього не чекав.

— І не чекайте! А, все ж таки, чого вам захотілось саме туди та ще й такою дорогою ціною?

— Знаєте, це довга історія. Як багато хто з нас, я шукаю своєї ідентичності. Хочу, нарешті, довідатись, скільки спільного в мене зі справжніми українцями. У Канаді й Америці вони, здебільш, дуже обмежені, нетолерантні, заздрі, реакційні, анахронічні й нещирі. Навіть ті, з докторатами... В Україні вони також нетолерантні, нещирі, залякані. Думають, що кожную проблему можна втопити у відрі горілки, що кожен докір сумління можна заглушити голосним "Розпрямуйте, хлопці, коні"...

— Не розумію. При чому ж тут Ізраїль? — запитав я.

— А при тому, що в Ізраїлі зараз живуть тисячі інтелігентних людей, які недавно прибули туди з України. Серед них чимало українців з діда-прадіда. Вони не мають більше причин бути нещирими й заляканими. Отож, може, бодай вони є такими, якими описують українців здавна: щирі, відверті, гостинні, поступові, демократичні... Хочу також побачити, як це сталося, що їхні малі кам'яністі кібуци вже продукують і на експорт, а багаті колгоспи в УРСР ще й досі неспроможні прогодувати як слід ні себе, ні своїх обшарпаних міст.

— Гм, дивний ви, колего. Прошу повірити, що хоч Ізраїль — цікава країна, але своєї ідентичності там вам не знайти. В нинішніх індустріальних суспільствах майже всі почуваються невдоволеними й загубленими. Все ж таки, кожній людині найкраще серед тих, серед яких вона виросла... Скажіть, ви належите до українського студентського клубу? Там багато інтелігентних ваших ровесників, які теж не мають причин проявляти нещирість чи заляканість і не мусять топити всіх проблем у відрах горілки чи пива. З ними у вас, напевно, чимало спільних зацікавлень.

В Олега з'явилась на обличчі зневажлива гримаса.

— Ви мов з Марса впали, — відповів безцеремонно. — Чи знаєте, скільки тут наших студентів?

— Ну, десь біля ста двадцяти...

— А до клубу належать сімнадцять; у тому числі є й шкоти та італійці. А на збори чи проби з'являється сім або вісім. Концерти, народні танці, виставки вишивок і писанок, обов'язково з голубцями й пирогами — і все це приготоване не ними, а старшими, — ось їх зацікавлення. Ні, дя-

кую. Наші писанки найкращі в світі. Я поважаю голубці. Сам люблю вдарити гопака. Але все це не те, чого я сьогодні шукаю. Серед членів клубу я почуваюся самотній і чужий. Уже ближчі мені ті, що до нього не належать.

— Якщо це справді так, то чому ваша "мовчазна більшість" не змінить цих зацікавлень і стилю роботи клубу? Хто вам у цьому перешкоджає?

— Ю маст бі кідінг, — відповів Олег з досадою, яку я, мабуть, правильно зрозумів.

Кілька хвилин ми йшли мовчки. Наближалися до Університетського центру.

— Зайдемо щось перекусити чи сядемо тут? — запитав я.

— Чого ж, зайдімо. Вам треба пообідати.

— Ну, добре... А ви до Ізраїлю вибираєтесь самі чи з товариством?

— Вибираюсь із Жданою. Ви її пам'ятаєте?

— Звичайно, як можна забути. Гратулюю, ви, певно, заручені!

— Ще ні. Але їдемо разом, так як і всі тепер, — додав, ніби виправдовуючись.

Ми ввійшли в просторий вестибюль Університетського центру, а радше в його подвір'я: усе за склом, з контролюваною температурою, з живими пальмами та іншими тропічними рослинами. Там кипіло життя, немов у муравлиську.

Праворуч група марксистів-ленінців — досить пристойно зодягнуті хлопці й аж надто скромні дівчата, наче прямо з фарм, — за величезними червоними плякатами, з портретом Мао, голосно захвалювали свою маоїстську макулатуру. Як і завжди, біля їх кіоска крутилося кілька студентів і викладачів, граючи ролі "клієнтів". Ліворуч розкладала свій крам група якихсь модерних релігійних фанатиків. Зразу ж за ними, — легально чи, може, й "підпільно" — рекламували свою програму представники офіційно зареєстрованого клубу гомофілів. Ще далі, в самому осередді Центру, відома банда рок-музикантів, обмотана павутинням електронних приладь, наповнювала будинок такою какофонією моторошних звуків, що, здавалося, лопнуть бубонці у вухах.

Ми протиснулись через гущу покупців різних абстрактних мальовил, узяли, постоявши в черзі, "гот-біф сандвічі" й сіли в найдальшому кутку величезної кафетерії, де було ще найтихіше.

— Чи не нагадає вам усе це останні дні античного Риму? — запитав несподівано Олег.

— Тяжко сказати. Я не був свідком занепаду Риму, але досі думав, що все це вам подобається. Воно ж твориться такими, як ви, і для таких, як ви, молодий друже. У всякому разі — це, напевно, подобалося б Че Геварі й Альєнде, які вас захоплюють, — додав я, побачивши кольпортерів комуністичного "Піплс Дейлі" й "Елайф", які настирливо підходили до кожного столика й час від часу таки знаходили жертви.

Олегові репліка, видимо, чомусь не подобалась.

— Не жартуйте, — сказав. — Нас ніколи ніхто не питав, що нам справді подобається. Малими дітьми пхали нас на лекції пиано чи скрипки та ще й приговорювали: "Закінчіть бодай вісім клас", хоч самі, переважно, не кінчали й одної. Сноби... А тепер упадають у розпуку, якщо хтось із нас повірив у свій музичний талант і

пристав до якоїсь богемської групи, як ось мій колега, он там... Опісля змушували нас кінчати не лиш "Рідну школу", але й курси українознавства, цілком не турбуючись тим, що для нас це був найтравматичніший досвід. З літератури втовмачували нам у голови десятки прізвищ і життєписів людей, що написали колись одну чи дві нудні й маловажні книжечки, примушували вивчати на пам'ять цілі незрозумілі поеми, замість навчити нас розуміти, читати й любити трьох-чотирьох письменників, справді гідних уваги. Історію починали кожного року з початку, знову, повторювали імена, міжусобиці й війни усіх князів і гетьманів, але справжньої історії нас не навчили, бо самі не знали або стидалися її... З географії змушували нас запам'ятовувати назви навіть деяких глухих карпатських чи поліських сіл, але ніхто й не заікнувся, щоб послати нас на Україну, щоб побачили ми її на власні очі. Всі ті підручники з масою довгих, незрозумілих і неживаних слів, писали дуже мудрі для ще мудріших, щоб показати їм свою мудрість, а не для нас. Чи дивно, що після матури української книжки, мабуть, ніхто з нас і в руках не тримав?

— А релігія! — продовжував Олег, не дозволяючи мені перервати. — Чому наші священники думають, що ми — малописьменні істоти й сприйmemo все безкритично, як у 16-му або 17-му столітті? Я знаю тільки двох священників, які орієнтуються, що, коли, кому і як говорити. Слухати їхні проповіді — це душевна розкіш. Але, мабуть, тому їх ніколи і не зроблять єпископами... А візьміть університети! Ми ще в пелюшках були, коли вирішено, що мусимо кінчати університет. А тепер дорікаєте нам, що ми потрапляємо під вплив марксоловів. Під чий же вплив ми можемо потрапити, коли в університетах є тільки дві категорії викладачів: марксолови і грошелюби? Університет — це не моя ідея. Я міг без труда стати чесним пожежником, полісменом, пломбером, механіком і заробляти більше, ніж ті, що мають "М. А.".

Ось, гляньте навколо: хто тут поширює свої ідеї? Де консерватори, ліберали, нозі демократи? О, так, ви їх побачите тиждень перед виборами, а тоді знов, мов у воду впадуть... Знаєте, я не марксист. Я навіть не знаю, що є цей марксизм, бо кожен тлумачить його на свій лад, навіть не читавши нудного й застарілого Маркса. Че Гевара й Альєнде імпонують мені не тим, що вважали себе марксистами, а тим, що послідовно обстоювали свої переконання і згинули за них у боротьбі, а не тікали, як Керенські, перебрившись жінками. А де ж немарксистські герої корейської, в'єтнамської чи ангольської війн? Можете назвати бодай одного? З кого ж нам брати приклад: з тих, що ховались від військової служби, чи від тих, що їдуть "добровільцями" в Заір за дві тисячі доларів місячної плати?

Я з цікавістю вислухав цю довгу тираду, аж рота відкривши, але тут таки не видержав і перербив:

— Будьте об'єктивніші, колего. Хіба Тарас Чупринка чи керівник Закерзонського краю Старух-Стяг і тисячі їхніх немарксистських послідовників не полягли за свої переконання в нерів-

Петро ОДАРЧЕНКО

За високу культуру нашої мови

*"Як парость виноградної лози,
Плекайте мову, пильно й ненастанно
Політь бур'ян..."*

М. Рильський

Сім років тому в Києві вийшла в світ книжка Бориса Антоненка-Давидовича "Як ми говоримо". Автор передмови Іван Варченко характеризує мету цієї книжки такими словами: "Вельми актуальне, животрепетне, по-народному й по-державному важливе завдання поставив перед собою відомий письменник і не менш відомий цінувальник точного, дохідливого, милозвучного слова Борис Антоненко-Давидович, щоб допомогти своїми досвідченими, глибоко продуманими й виношеними порадами справі боротьби за мовну культуру, справі вболівальників — творців і косів цього слова, його охоронців і рятівників".

Ця книжка призначена для тих, "хто хоче до-сконалити свою мову, хто дбає про культуру мови й прагне уникнути помилкових слів-покрутів та невластивих українській мовній традиції зворотів і висловів" — зазначає редактор цього видання кандидат філологічних наук Іван Варченко.

Автор цієї книжки своїми цінними порадами допомагає читачам, які вже знають українську мову, виправити помилки у слововживанні, позбутися зайвих, непотрібних слів, сполук і зворотів, які засмічують мову. Головну увагу й найбільше місця в книжці приділено лексичним та фразеологічним помилкам, які часто трапляються не тільки в живій розмові, а й на сторінках періодичних видань, наукових праць і художніх творів. В кінці книжки подано цінні поради автора: "Що читати про культуру української мови".

них боях? Хіба їхня жертва до вас не промовляє?

— Так, але ж для нас це не сучасність, а далека історія, яку ви, старші, не вмієте чи не хочете належно описати...

— Ну, а Валентин Мороз та інші сучасні дисиденти?

— А що ми про них знаємо? Зрештою, я розумію, що деякі з них також якісь марксист, як і більшість авторів рекомендованих вами книжок про російську революцію.

— Гм, знаєте що, друже Олег, Вам, здається, двадцять чотири роки. У вас великий досвід і багато свіжих думок. Ви вже бачили майже весь світ. Тому, замість їхати до Ізраїлю чи ще кудись, чому б вам не сісти, не впорядкувати всіх тих думок і щиро написати про наше шукання ідентичності? По-українськи, або й по-англійськи. Хоч я й не марксист, але обіцяю зробити для вас коректу чи переклад безплатно та ще й видавця постараюсь знайти. Повірте, ви безпечно здібна людина.

— Та що ви! Я ще замолодий і в цих справах не компетентний.

— Слухайте; як нам з вашим батьком було по дев'ятнадцять-двадцять років, ми неофіційно керували районами, школами, виробнями та установами. Нас боялися і слухали набагато старші від нас професори, інженери, редактори... — почав я мелянхолійно.

— Тому й докерувалися до такого "месу". Ні, дякую, — сказав з прикрістю Олег.

— Вел, може, маєте слухність. А, все ж таки, знаєте, що б я вам порадив? Вертайтесь додому

й скажіть батькові все те, що зараз говорили мені. Скажіть йому, що змінили думку й нікуди цим разом не їдете. Запропонуйте йому, що п'ять місяців доглядатимете його бизнес, а він нехай їде з мамою куди тільки бажає, хай відпочине, передумає все те, з чого ви йому висповідаетесь і хай про це щиро напише. Він же педагог, історик і любив писати на теми виховання молоді.

Олег задумався, механічно кусаючи палець. Я глянув на годинник. Моя обідня перерва кінчалася. Він це заважав і сказав:

— Вам час іти. Знаєте, нічого з цього не вийде. Тато, якщо й прийме таку пропозицію, то, напевно, напише дві-три стандартні суперпатріотичні статті, а може й пасквіль на вас, який підпише чужими ініціалами... Чи варте це всього трюблю?

— Я думаю, що варте. Дайте йому шанс. Цього він, напевне, у вас заслужив, — відповів я, підводячись з-за столу. Наші очі зустрілись.

— Я не знаю чому, але я вас послухаю, — заявив Олег, беручи з-під столу свій дорогий портфель.

— Дякую. Дуже приємно було провести з вами час. Я думаю, що багато навчився сьогодні.

Коли ми вийшли на двір і попрощалися, я не втерпів і випалив:

— Сподіваюся, що скоро побачу вас знову з довгим волоссям, і в джинсах і без портфеля, що коштує тисячі доларів. Це вам пасувало більше.

Він глянув на мене, і в його очах блиснула сльозина...

А, може, мені це тільки привиділось...

Кожен українець, який хоче удосконалити свою мову, повинен уважно прочитати книжку Бориса Антоненка-Давидовича, а також і ті книжки та статті, які він рекомендує (А. Коваль. *Культура української мови*. К. 1964; Є. Чак. *Складні випадки українського слововживання*. К. 1965; П. Горещкий. *Про культуру мови* ("Рад. літературознавство", 1961, 2); Р. Доценко. *Мовна бистрість і словникова неточність*. ("Вітчизна", 1966, 12); А. Хижняк. *Любімо, шануймо рідну мову!* ("Літ. Газета", 1959, 17. VII); М. Шумило. *Могутня й чарівна*. ("Укр. мова й література в школі", 1963, 7) та інші.

Книжка Б. Антоненка-Давидовича має 254 стор. Але якби хтось із мовознавців зміг написати працю "Як ми говоримо" на матеріалі мови американських українців, то така книжка, напевне, мала б понад 1000 сторінок! Мова українців, які живуть в Америці, незрівняно більше засмічена русизмами, польонізмами, діалектизмами, англізмами та різними помилками — лексичними, синтаксичними, фразеологічними, стилістичними, морфологічними, правописними та орфографічними.

Сучасні норми української літературної мови зафіксовано в таких працях: Г. Голоскевич. *Правописний словник*. 1930; Олекс. Синявський. *Норми української літературної мови*. Львів. 1941; Юрій Шерех; *Нарис сучасної української літературної мови*. Мюнхен. 1951; П. Ковалів. *Українська мова*. Нью-Йорк. 1966; *Сучасна українська мова*. Київ. 1974; *Сучасна літературна мова*. Чотири томи. К. 1969-1973 (1976 стор.); Академія Наук. *Українська літературна мова і наголос*. К. 1973. (Київські видання додержуються правопису 1946 р., а еміграційні академічного правопису 1928 р.). Великі скарби української мови зафіксовано в словнику Б. Грінченка (1907 р.) і в "Російсько-українському словнику", що його видала Українська Академія Наук за ред. акад. С. О. Єфремова, акад. А. Ю. Кримського та інших відомих українських мовознавців (1924-1933). Це видання в трьох тт. має 1910 стор. На жаль, цей словник незакінчений, він охоплює літери від А до П включно.

Після заборони "Рос.-укр. словника" (1933) впродовж двадцяти років друкувалися словники з виразно виявленими русифікаційними тенденціями. Але в період від 1953 р. до 1963 р. українським мовознавцям пощастило видати шість томів "Українсько-російського словника", а 1968 р. три томи "Російсько-українського словника". Ці академічні словники були першими словниками з великим українським реєстром. До цього реєстру внесено й багато так званих "обласних" та "застарілих" слів, що зберігаються в загальнолітературному вжитку. Велику цінність у цих словниках має багатий ілюстративний матеріал. Приклади-ілюстрації, взяті з творів української класичної літератури, подають різні значення слова, розкривають сферу вживання слова, його емоційну насиченість, його стилістичну забарвленість, показують в якому контексті слово вживається, показують синтаксичні властивості слова. Цитати-ілюстрації показують красу й багатство української мови. Ще повніше й докладніше виявляє великі неocenенні скарби української мо-

ви, незрівняну красу української мови великий академічний "Словник української мови", що почав виходити 1970 р. До цього часу (до 1976 р.) вийшло вже сім томів.

Отже, незважаючи на всі русифікаційні заходи окупаційного московського уряду, українська мова росте й розвивається, збагачується новими словами в зв'язку з розвитком науки і техніки. Одночасно ведеться боротьба проти примусової русифікації, проти засмічення української мови русизмами. Найкращим прикладом такої боротьби є згадана вже книжка Б. Антоненка-Давидовича та інших авторів. Ця боротьба була особливо успішною в 60 рр., в роки так званої "відлиги".

Становище української мови поза межами України, зокрема сучасне становище української мови в Америці дуже сумне й безпросвітне! Мова "американців" засмічена русизмами, польонізмами, численними помилками. А часом речення буває так побудоване, що взагалі нічого не можна зрозуміти. Ось у мові одного письменника зустрічаємо таке речення: "Треба заспокоювати (?) умови (?), емоційні і духові потреби в додатку (?) до вигід і голих (?) конечностей (?) створіння (?)". А ось у мові одного науковця: "Людина повинна бути чистою, і тільки стільки (?) бути запорошеною (?), скільки праця пороку (?) на ній натрясає". Або таке речення: "Ціль деяких туристів відвідин (?) бібліотеки була довідатись про свій родовід". Або, наприклад, такі речення: "Студіює 30 студентів, поміж якими одна третя неукраїнцями (?), що говорять позитивно (?) мовою". "...байдуже на їх релігійні, політичні чи інші оприділення (?)".

Великої шкоди завдають українській мові люди, які не знають норм української літературної мови й намагаються реформувати лексику української мови. Проголошуючи гасло "Очищуємо нашу мову", вони, замість "очищувати", ще більше засмічують її своїми божевільними проектами.

Кожна нормальна людина буде безперечно обурена намаганням деяких осіб резізувати священні для нас мовні скарби Шевченка, Франка, Лесі Українки, Коцюбинського та інших великих класиків української літератури. Якщо послухати поради пана агронома, то доведеться перекладати твори Шевченка, Лесі Українки на лавренківську мову! Тоді треба буде виправляти мову "Кобзаря" і писати, замість "Учітеся, брати мої" — Навчайтеся...". Тоді в драматичній поемі Лесі Українки "Одержима" репліку Міріям: О, ні, учителю, вона чорніша, ніж хата-пустка... — треба було б замінити такими словами:

"О, ні, навчачу, вона чорніша..." Не варто таке блюзнірство й оприлюднювати.

Треба друкувати на сторінках наших журналів високоякісні, обґрунтовані статті добрих знавців української мови; статті, спрямовані проти засмічення української мови; спрямовані проти замахів невдалив "новаторів" на національну самобутність нашої мови, проти всяких спроб "ревізувати" лексичні скарби найкращих творів нашої літератури.

Треба запровадити в журналах постійний відділ під назвою "Плекаймо рідну мову!" і в цьому відділі містити мовні поради.

Отворення - 15 жовтня

СПАДЩИНА КОЖНОГО

Це Канадська епопея

З НАС.

Нова, постійна виставка Національного музею людини в Оттаві

Виставкою "Спадщина кожного з нас це канадська епопея" Національний музей людини зовсім по-новому і збудливо підійшов до проблеми, як показати, пояснити і зберегти канадську народню культуру.

Виставка розкаже історію "кожного з нас" в особі молодої людини, що вирішила шукати собі у світі доброї долі. Герой її, хоч вигаданий, представляє, колись і тепер, багатьох канадців, які залишили свій дім і свою країну, щоб почати нове життя в Канаді.

З цією виставкою ми подорожуємо всюди, крізь труднощі і перешкоди, досягнення і радощі. Ми відвідуємо минуле і теперішнє, і то в різному віці людини.

Що проходить крізь усю виставку, це ідея, що традиції є вічною цінністю в людському житті без уваги на те, чи вони передані з роду в рід чи надбані в крамниці.

Історія кожного з нас таки справді розгортається в житті кожного з нас — це ми її пишемо.

Підійть і погляньте на багатий фольклор Канади на виставці "Спадщина кожного з нас це канадська епопея".

The National Museum of Man
The National Museums of Canada

Hon. Norman Cafik
Minister of State
Multiculturalism

L'hon. Norman Cafik
Ministre d'État
Multiculturalisme

Багатокультурність

єдність у різноманітності

Пам'яті поетів-героїв

Олег Ольжич

На початку липня в Лігайтоні, США, відбулася організована об'єднанням студентських товариств "Зарево" конференція, присвячена Олегові Кандибі-Ольжичеві. Почалася вона монтажем із його поезій, виконаним сестрами Михайлівними.

У доповіді про Ольжичею тематику д-р Н. Пазуняк відзначила, що хоч кількісно поетів доробок невеликий — всього три збірки: "Рінь", "Вежі" і "Підзамча", — але в них Поет сказав нове слово в українській поезії, не сказане до нього ще ніким.

Доповідка оглянула творчий шлях Поета, який був сином славетного Олеся. Олег почав писати в двадцятих роках і друкуватися в тридцятих. Він був у духовому контакті зі своїми ровесниками й старшими поетами, що належали до так зв. Празької групи — Ю. Дараганом, М. Гривою, О. Стефановичем, О. Лятуринською, Л. Мосендзом, М. Чирським, О. Телігою, Ю. Липою, С. Маланюком, Ю. Кленом. Разом з Маланюком, Кленом і Телігою, Ольжич належав до вісниківської "Квадриги".

Ольжич був за освітою археологом, і йому стелився широкий шлях наукової праці після проваджуваних Гарвардським університетом розкопін у Галичині, Буковині, Югославії, після його студій в Італії та публікації його наукових праць.

Поруч з науковою роботою, його владно надихала й інша ідея — ідея боротьби за українську державність. Він бере участь в ОУН як керівник референтури для культурних справ.

Його перша поетична збірка "Рінь" характеризується глибиною поетичної мислі, викінченістю мистецької форми, лаконізмом вислову.

Де шлях у жовті врзується стіни,
І урвище над закрутом стримить,
Наш погляд, неухважливий на мить,
Затримує жорсткий прошарок ріні.

Вона суха і сіра. Але вії
Примкнеш перед каміним у піску
І раптом чуєш силу вод рвучку
Та різкість вітру, що над ними віє.

Ольжичева поезія перейнята героїчною тональністю. У збірці "Вежі" вона дається чути з особливою силою. В одному з її віршів, присвячених визвольній боротьбі, він каже:

Шкодуємо тільки, що вмерти
Удруге не зможемо ми!

Його поезія "Незнаному воякові" змальовує героїчну смерть юнака-революціонера. Його девіз:

Держава не твориться в будуччині,
Держава твориться нині!

У своїй останній збірці "Підзамча" Ольжич стверджує:

Господь багатий нас благословив
Дарами, що нікому не відняти:
Любов і творчість, туга і порив,
Відвага і вогонь самопосвяти.

Він молиться:

Пошли мені, молюся, дар один:
В ім'я Твоє прийняти мужньо муки
І в грізні дні залізної розплати
В шинелі сірій вмерти від гранати.

І він загинув так, як хотів — у боротьбі за свою націю, закликаючи інших:

Смертоносні! Тверді! Непоборні!
Дорогі до безтями! Прийдіть!

Наступний доповідач проф. О. Лашенко розповів про Ольжичеві статті на теми національної культури, які складаються в струнку систематичну єдність. Він редагував низку видань, антології української прози і поезії, праці про давніші доби нашої історії. О. Лашенко докладно оповів і про практичну працю Ольжича в керованій ним референтурі.

Восени 1941-го року Ольжич прибув у Київ і створив там референтуру в справах культури, яку очолила Олена Теліга. Крім цього, вона редагувала літературний місячник "Літаври". В лютому Гестапо ліквідувала українські центри й розстріляла Телігу, її чоловіка й інших письменників.

У червні 1944 року загинув закатований у німецькому таборі смерті в Саксенгаузені 37-літній Олег Ольжич, довівши своєю героїчною смертю, що найвищою метою його життя була боротьба за нашу державність, за свободу й майбутнє України.

Третій доповідач д-р М. Антонович прочитав доповідь на тему "Ольжич і сучасність". Він відзначив, що Ольжич був одним із героїв свого покоління і став нині символом героїзму нашого визвольного руху. Тому його наснажена вольовістю поезія завжди буде актуальна й свіжа; він зумів вкласти в неї вічне, загальнолюдське праг-

нення до свободи й готовість боротися за неї, не шкодуючи свого життя. Він показав, що справжня людина не може жити стоячи на колінах.

Доповідач сказав, що ми, в наш час, мусимо особливо цінити Ольжичеву поезію. Конче потрібно перевидати його поетичний доробок та найцінніше з його публіцистики.

І. Д.

Олена Теліга

Життерадісна, завзята, непохитна. Завше елегантна, яскрава. З задиристою лукавинкою в очах. Палка троянда серед струнких, відчайдушних "будяків".

Познайомилась з Оленою в Празі. Мені не пощастило часто зустрічатись з Оленою, бувати в її тозаристві. 1928 р. Олена вже виїхала з Праги, а ми приїхали лише на початку 1925 р. Останній раз я бачила Олену в Києві наприкінці січня 1942 р. Як і тоді в Празі, повна енергії, завзята, ще більш певна себе, вже цілковито свідомо своїх завдань, своєї місії. Вона знала, що її чекало, але це її не лякало, не зупиняло. Олена вірила в нашу повну перемогу. Вірила глибоко і чітко. Вона любила свою Батьківщину. Для неї не мало значення, коли Україна стане вільною; не задумувалась вона над тим, чи буде це ще за нашого життя, чи це довершиться пізніше. Олена просто твердо вірила, що так воно буде: буде вільна Україна! Цю певність, цю її непохитність давала їй віра в свій народ, любов до Батьківщини. Вона вірила і в те, що своїм внутрішнім наставленням можна перемогти реальну дійсність.

У той зимовий день, ще повний снігу, але коли вже південні буйні вітри несли весну в наш Київ, у день, коли повітря було вже насичене загрозливою небезпекою над нашими друзями в Києві, в той день у високій, холоднючій кімнаті редакції "Літавірів", ми вдвох надхненно, сповнені візєю, розгортали пляни дальшої роботи, кожна в своїй ділянці. — "Ніно, ти ж не знаєш, які є у нас хлопці! Як вони пишуть і ЩО!"

У цих хлопцях, у цих своїх нових колегах Олена бачила своїх духових наступників, завзято й щиро розсвітлювала, розпалювала іскри ївної творчості. Вона знала, що ці молоді колеги правильно зрозуміли її, відчули невмирущість її "вірую" і понесуть її гасла в народ. Вона відчувала себе їхнім учителем, а тому, будучи відвертою і щирою, будучи свідомою своєї місії, не хотіла й не могла виїхати з Києва в часі загрози, залишаючи їх самих. Як капітан корабля в часі бурі, лишилась до останнього моменту на містку загроженого корабля. До останньої дії лишалася вірна собі і Батьківщині.

Рвучко ходячи по кімнаті, оповідала про своїх співробітників, про роботу в "Літаврах". Їй байду було холод, голод, темрява, небезпека. Для неї це не існувало. Вона жила і діяла, готозлячи нові кадри борців, для свого народу.

Олена Теліга і Олег Ольжич залишили по собі нові кадри палких борців, що далі міцно несуть прапор Визвольних Ідей.

У цей рік, в річницю народження і смерті Олени Теліги, згадаймо її заповіті: ось кілька її думок з "якими нас прагне": —

"...А дітей своїх (а часом і чоловіка) виховас вона "по-своєму образу і подобию" на героїв боротьби за життєві вигоди і за всякі, для того потрібні, компроміси. Тоді її прив'язання до свого тіснішого колективу — родини, не раз штовхне її до зради ширшого колективу — нації. Так буде завжди, доки кожна українка не навчиться дивитися на чоловіка, дітей, а головне на саму себе, не лише, як на сторожів домашнього вогнища, а передусім як на сторожів цілості, щастя і могутності більшої родини — нації".

З "Партачі життя": — "...Що ж о ця цивільна відвага, така необхідна для тріумфу будь-якої ідеї? — То є передусім уміння сказати "ні", коли від тебе вимагаються речі, противні твоїй гідності і твоїм переконанням. То є вміння бути собою в усіх обставинах і перед людьми різних поглядів і різних становищ, одверто маніфестувати і боронити свої власні переконання і людей, думки, яких ти ділиш. То є вміння підтримувати людей, яких ти шануєш, ризикуючи навіть з цього приводу різними неприємностями та охолодженням з боку інших. І то є, зрештою, вміння сказати в очі гірку правду тим, кому ця правда належить, а не шепотіти її по кутах іншим, нагороджуючи при зустрічі об'єкт своїх шепотінь дружнім поглядом, сердечним стиском руки..."

Н. Л.
("Свобода")

У ШЕВЧЕНКІВСЬКІЙ ФУНДАЦІЇ

Шевченківська Фондація у Вінніпезі призначила в цьому році дотації на загальну суму 15.000 доларів, з них — 8 стипендій для студентів, що студіюватимуть різні види українського мистецтва.

Ці дотації виділено з прибутків, одержаних після 31 березня цього року. Фонди асоціації зараз становлять 901.756.00 доларів.

КОШТИ НА УКРАЇНСЬКУ БІБЛІОТЕКУ

Монреальський банк у Канаді пожертвував на українську бібліотеку при Державній бібліотеці в Оттаві 8.000 доларів, що будуть виплачені чотирма річними ратами.

Раніше на цю ж бібліотеку одержано датки від "Роял Банк оф Канада", "Торонто Домініон Банк" і "Банк оф Нова Шкотія" — разом 28.000 доларів.

ЛІТНІЙ СЕМІНАР ПРИ УВАН

Українська Вільна Академія Наук у США провела в серпні українознавчий семінар в українській оселі "Карпатія" в штаті Нью-Йорк.

У програмі семінару були лекції про розвиток новітньої української політичної думки та про українську емігрантську літературу.

Люблю вершини і долини...

Л. КАРДАШ

О, ЯКБИ...

Запах асфальту і гуркіт коліс,
Мури, каміння і плити...
О, якби вітер раптово доніс
Пахощі нашого літа!

Скрегіт на камені, гомін юрби —
Місто не тихне шалене...
О, якби вийти в співучі степи
З другом моїм коло мене!

Спогади милі і відзвуки дум
Серцю сказали багато!
Міста бездушного брязкіт і шум
Слухає серце нерадо...

— — — —

ЛЮБЛЮ ВЕРШИНИ І ДОЛИНИ...

Хоч Бог створив людину з глини,
Але з землі її не зняв:
Люблю вершини і долини,
Темряву ночі, сяйво дня.

У далечинь біжать дороги.
Мені здається: я на них.
Мої в нестримнім русі ноги,
Покірні звабам далини.

Коли ж дивлюся на потоки,
Тоді я певен: це мені
Земля несе живущі соки —
Свої дари моїй весні.

ДОЩ УНОЧІ

Злива невгамовна
Шумно в шиби б'є —
Темрява безмовна
Чорні сльози ллє.

Вітер б'ється в двері,
Стогне під вікном.
Шелестять папери
Під моїм пером.

Ще один минає
Безприкметний день,
Щоб спливи в безкрає,
У ніщо, в ніде.

Треба серцю гарту,
Щоб вести цю гру;
Як лягають карти,
Так їх і беру...

Україна

Л. РЕНДЕЛЬ

ПЕРЕДЧУТТЯ

...І щодня в надвечір'я
Я приходив сюди
Під байдужі сузір'я,
На вчорашні сліди.
Я боровся з п'янкою,
Я відштовхував ніч,
Я глядів із жагою
У потоки облич.
Я вдивлявся у лица
І я знав, що знайду
Очі, чорні, як птиці,
Що приносять біду;
Брів злітаючі дуги,
Розквітаючий бюст,
І високу напругу
Пломенючих уст...

Я сьогодні побачив
Ту, що любя мені,
І стурбований наче,
Я стояв, як у сні.
І до мрії своєї
Я озватись не смів:
Тайний голос велів
Не підходить до неї...

М. СЛУЧЕВСЬКА

**

Знечев'я підліток жорстокий
В берізку ніж встромив щосили,
І, ніби сльози, краплі соку
Вниз по корі сповзали білій.

Але життя могутня сила
Лишить берізку не спішила,
І не хилилось горде віття;
Воно, як перше, колихалось,
І листя ніжно посміхалось,
Раділо кожній сонця миті...

ДОБРИЙ ЖУРНАЛ

Прочитавши перші два випуски журналу вищих українознавчих студій, що видається Торонтським університетом, я хочу висловити своє почуття подяки видавцям, редакторам та авторам цього прекрасного видання. Дуже радує те, що наша студентська молодь має такий солідний журнал з широким науковим обрієм.

Бажаю його співпрацівникам і далі тримати свій журнал на такій самій висоті. Нехай вони знають, що ми — а я певна, що висловлюю думку багатьох — цінімо їх корисну працю. Бог їм у поміч!

К. Ф., Торонто

Я чув, що в законі про асекурацію на випадок безробіття є зміни? Які це зміни?

Нове законодавство ввело деякі важливі зміни в нашу програму асекурації на випадок безробіття. Взагалі правила про право одержувати допомогу і гроші покращали. Вони тепер акуратніше віддзеркалюють легкість чи труднощі в знайденні і втриманні роботи в тому районі, в якому безробітний живе.

Парлямент ухвалив рішення, що робітники, які живуть у районах великого безробіття, будуть користуватися деякими вигодами в порівнянні з тими, що живуть у районах, де роботу легше дістати.

Все це гарно. Але що ці зміни означатимуть для людини, яка саме втратила роботу?

4-го грудня постанови про одержання права на допомогу будуть змінені.

В районах невеликого безробіття треба буде мати до 14 тижнів заасекурованої роботи, щоб одержати допомогу. Ця постанова стосується районів, де легше одержати і втримати роботу.

В районах високого безробіття вистачатиме тільки 10 тижнів заасекурованої роботи, щоб одержати допомогу.

Проте до 4-го грудня постанови про одержання допомоги залишаться такі самі, без уваги на те, де ви живете, тобто все ще треба буде мати 8 тижнів заасекурованої роботи.

Чи ці зміни в якійсь мірі торкаються вичікувального періоду?

Ні! Основний двотижневий вичікувальний період залишається всюди.

Так само залишаються правила, що до вичікувального періоду, коли безробітний покинув свою роботу без виправданої причини або його звільнили за погану поведінку. В таких випадках безробітний може чекати до 8 тижнів по втраті роботи, поки почне одержувати допомогу.

А як довго зможете одержувати допомогу?

Давні обмеження дозволяли одержувати допомогу впродовж 51 тижня. Тепер можна буде одержувати її впродовж 50 тижнів.

Проте від 11 вересня кількість тижнів, за які безробітний одержує допомогу, віддзеркалює економічну ситуацію в даному районі Канади.

Досі ми міряли ступінь безробіття тим, в якому із 16 економічних районів Канади ви жили. Але вже з 1978 року Канада буде поділена аж на 54 економічні райони, що віддзеркалюватиме

ще докладніше місцевий ринок праці і право на допомогу.

Чи ви все ще одержуватимете такі самі гроші?

Так, такі самі! Допомога на випадок безробіття виноситиме дві треті вашої пересічної тижневої плати, що була охоплена асекурацією.

Це означає, що ви одержите найбільше 147 доларів по відтягненні податку.

А щодо допомог на випадок вагітності, хвороби чи досягнення 65 року життя, чи є які зміни?

Допомогу на випадок хвороби виплачувано досі тільки під час перших 39 тижнів. Тепер її виплачуватимуть у будь-якому часі на протязі цілого періоду, під час якого безробітний матиме право на допомогу.

Допомога з приводу материнства на протязі 15 тижнів і спеціальна допомога 65-літнім залишаються такі самі.

Ці самі службовці будуть і далі виплачувати вам допомогу в тих самих розмірах, що й колись, а роди робіт, заасекуровані на випадок безробіття, залишаться такі самі.

Чи мені треба буде йти до того самого Асекураційного уряду?

Так! Доти, доки уряди Асекураційної комісії та уряди Робочого центру Канади не об'єднаються, жодних змін не буде.

Асекураційна комісія на випадок безробіття і Департамент робочої сили й імміграції об'єдналися і стали Канадійською комісією праці й імміграції. Проте покищо вам треба буде йти до тих самих урядів Асекураційної комісії на випадок безробіття і Центрів робочої сили Канади. Коли ж вони злучаться в одних урядах, вони зватимуться Канадійськими центрами праці.

ПРАЦЮЄМО З ЛЮДЬМИ, ЩО ХОЧУТЬ ПРАЦЮВАТИ.

Employment and
Immigration Canada

Bud Cullen
Minister

Emploi et
Immigration Canada

Bud Cullen
Ministre

Поминки по Дніпру

(Закінчення з 10-ої стор.)

— Цить там!

Маляр з зачудованням уп'явся очима в Шакина.

— Чого?

— Чи не бачиш, що жінка з дитиною? А ти куди її посилаєш?

— Дитя ще мале. Воно не розуміє, — глумливо засміявся маляр.

Жінці з немовлям було не більше 16-17 років. З-під її пальта виглядала темна спідничка, й Шакин зрозумів, що вона — школярка. Немовля було крихітне.

Похитавши головою, Шакин пішов у ванну кімнату. З крана полилася ржава вода з гучним шипінням. Шакин чекав, що після рудої води піде, нарешті, чиста, але її не було. Він став під душ. Уміст хлору у воді був такий великий, що вода пекла шкіру, ніби гарячими голками. Хтось застукав у двері.

— Зараз же перестаньте митись! Негайно зійдіть з-під душа!

— У чому справа? — відгукнувся Шакин.

— Митись не можна, — закричала адміністраторка у напіввідчинені двері.

Шакин закрив воду. Тіло в нього свербіло й було червоне, як після сонячного обпіку. Адміністраторка просунула в двері пляшку.

— Візьміть примочку, а то шкіра злізе. І на хлорці не стійте, хоч підкладіть рушника. А цю примочку втирайте в тіло.

Перед очима Шакина раптом усе захиталось. Не дотягнувшись до пляшки, він поковзнувся на мокрій підлозі і ледве встояв. Ухопившись за ручкомийник, він на хвилину застиг у дивоглядній позі.

Адміністраторка заглянула в двері й побачила, що з Шакином не все гаразд.

— Що це з вами? Нічого собі не пошкодили? Станьте спиною до мене, я вам протру ті місця, куди ваша рука не сягне.

— Обпалює, — поскаржився Шакин.

— Це ж луг, дуже активний.

— А як ви самі миєтесь? — запитав Шакин.

— Кип'ятимо воду. У нас є бак на чотири цибери.

— Галино Данилівна, — чути з коридору дівочий голос, — ви тут?

— Що тобі, Симочко?

— Там дівка з дитиною хоче номер.

— Командировка в неї є?

— Тільки паспорт.

— То скажи їй, щоб ішла геть.

Павза. Потім знову голос:

— Галино Данилівно, я не можу.

— Ну то я скажу сама.

Шакин мусів з півгодини пролежати в ліжку й

непомітно задрімав. Прокинувся, коли в барабанні перетинки йому вдарило з репродуктора:

“Главное, ребята, сердцем не стареть!...”

Сморід заповнював кімнату, йшов наче й від нього самого. Якщо до приїзду в це місто він, Шакин, був для нього іноземним тілом, то тепер наче став сам його часткою. Поблизу розкладався труп ріки. Люди вбили її, а тепер вона ніби мстилася, вбиваючи людей. Повільно, але невідворотно...

У голлі гостиниці дівчина з дитиною благала адміністраторку:

— Ну, будьте такі добрі! Тільки до завтра. Куди я зараз піду з дитиною?

— Сказано, не можна, — відповіла адміністраторка. Потім повернулася до Шакина.

— Як ви?

— Як бачите, живий, — відповів Шакин, кладучи ключ від номеру на стоек.

— Будьте добренькі, — продовжувала школярка, — я вас дуже прошу.

— І я за неї прошу, — втрутився в розмову Шакин. — Зробіть добре діло. У вас же є порожні кімнати.

— Мені адвокатів не треба, — відрізала адміністраторка, не повертаючись до Шакина.

Шакин знизав плечима й вийшов на двір. Він обережно обминув “міни”, проліз через діру в паркані й опинився на вулиці.

***

Біля маляра стояли двоє ханиг з однаковими обличчями. На одному було пальто й кепка, на другому — шинеля й капелюх.

— А ми вас піджидаємо, — насмішкувато сказав маляр. — Можна поздоровити вас із хрещенням?

— Що тут у вас твориться? — з огидою сказав Шакин.

— З дітьми найбільша біда! Ідіди вслід, щоб вони ту воду не пили, — промовив ханига в капелюсі.

— Ви близнята? — запитав Шакин, з цікавістю переводячи погляд з одного ханиги на другого.

Ханиги радісно завсміхалися. В їхньому житті, мабуть, більше не було, чим пишатися, як тільки цим.

— Ні одного дня в житті не працювали, — з жестом в їх бік сказав маляр, і в його голосі було чути захоплення. — І не збираються!

— Що ж ви робите? — запитав Шакин нероб.

— Гуляємо по місту, оглядаємо різні цікаві місця, — з викликом сказав ханига в кепці, й обидва засміялися. — З цієї нагоди треба... — і той, що в капелюсі, провів пальцем по горлянці.

— Правильно, але спершу мені треба вернутися в гостиницю, — озвався Шакин. Маляр крутнув головою й сказав:

— Крамниця отам.

— У мене спецзамовлення. Такого в крамницях не буває.

***

У голлі гостиниці Шакин знову почув школярчині благання.

— Мені тільки на одну ніч. Ну, будьте такі добренькі.

Сьогодні і завтра

Західній советолог про становище в СССР

Читаю "Нових днів", напевно, буде небезінтересно ознайомитися з тим, як західні советологи оцінюють нинішнє становище в СССР та перспективи на майбутнє. Ось що пише, наприклад, Волтер Лакюр, голова Дослідної ради Центру стратегічних і міжнародних студій у Вашингтоні, в статті, вміщеній у журналі "Комментарі":

"Хоч багато що й змінилося в СССР після смерті Сталіна, проте монополія політичної влади, характер інституцій, інструменти пропаганди й контролю лишилися незатрунені жодними змінами. Може, якісь деталі їх і були "випрямлені", але лібералізовані вони не були анітрохи, і зов-

сім неймовірно, щоб вони були лібералізовані в майбутньому.

Сподівання деяких авторів на Заході, що модернізація може спричинитися до децентралізації політичної влади в СССР, що в умовах дедалі складнішого суспільства "експерти", тобто інтелігенція, будуть відігравати дедалі більшу політичну роль, — не виправдалися. І досі всі накази йдуть з Кремля. Якщо Хрущов робив невеличкі зусилля децентралізувати владу й дати більшу автономію місцевим представникам партії, то цей процес зупинено. І в цьому відношенні, і в інших, процес десталінізації закінчився з падінням Хрущова, і ніякої свободи слова й думки всередині партії немає.

Чи може спричинити якісь зміни тиснення знизу? Ті, що так думають, мають на увазі незадовільний стан советської економіки та дедалі сильніші визвольні прагнення різних національних, себто неросійських, груп населення СССР. Що до економіки, то вона, якщо приміряти її до урядових обіцянок, справді, далеко не блискуча.

Згідно з партійною програмою 1961 року, советське виробництво товарів і продуктів на голову населення мало перегнати американське ще в 1970 році, але в 1977 році воно ще перебуває на рівні грецького й еспанського виробництва. Мав і матиме надалі місце відносний спад виробництва продуктів широкого споживання.

Звичайно, советська економіка не знала тих специфічних труднощів, що їх зазнають економіки некоммуністичних країн. В СССР начебто немає безробіття — крім прихованого, але воно не таке велике, — а мінеральні багатства країни роблять її менш вразливою на ті кризи в майбутньому, що є в більшості інших індустріялізованих країн. Але СССР буде змушений виручати своїх сателітів, які не мають достатніх природних багатств.

Рівень життя підсоветських людей ще низький у порівнянні з Заходом, хоч у них і більше економічної "стабільності". Реальною проблемою, перед якою стоять советські вожді, є не гостра криза, але той факт, що невиконані ними досі обіцянки викликали підвищені сподівання населення, якому ніяка пропаганда не може дати більше продуктів і товарів. Проте якщо советикам і доведеться дещо змінити в своїй економічній структурі, то монополія політичної влади цими змінами не буде затрунута.

Дедалі більші вимоги різних підсоветських національностей значно загрозливіші для режиму, ніж навіть економічні труднощі. Згідно з останнім переписом населення, росіяни становлять 53,4 відсотки населення СССР. Є підстави думати, що ця цифра перебільшена, а оскільки ріст населення значно вищий у тюркських народів, ніж

— Ви мені гроші не суньте, — злісно відповіла Симочка, відводячи руку прохальниці.

Коли Шакин увійшов у свій номер, він побачив там адміністраторку. Вона з булькотінням ковтала самогон з тієї самої пляшки, по яку він прийшов.

— А склянок у вас немає? — засміявся Шакин. Адміністраторка закашлялась і ображено сказала:

— Так із людини заїку можна зробити.

— Та чого ви стоїте? Сідайте.

— Дякую. Але ви на мене не гнівайтесь. Мене притомом спрага поняла.

— Ясно. Налити вам іще?

Адміністраторка зітхнула й простягнула руку по склянку. Шакин подікавився: "Ви за своєю ініціативою в мою валізу полізли?"

— Інструкція в нас є, ясно? — відповіла вона, допиваючи склянку.

— Що ж ви шукаєте?

— Всяке. Книжки, брошури, листи. Ти що, не знав? Ти ж у газеті працюєш.

— Догадувався.

— Врахуй, що я тобі довіряю. І за самогона не гнівайся.

— Враховую, — відповів Шакин. — Тільки от що. Там унизу дівчина з дитинчам переночувати проситься. Треба впустити бідолаху.

— Налий ще одну маленьку. Ти на тую дівчину задивився, чи що?

— Не мели дурниць. Просто шкода мені її. А пляшку можеш усю собі взяти.

Похитуючись, адміністраторка спустилася по сходах не без допомоги від Шакина. Шакин постояв, доки дівчина з немовлям одержала ключі від кімнати.

Вийшовши на вулицю, Шакин побачив, що маляр і ханиги все ще чекали на нього.

— Де тут у вас найкращий ресторан? — запитував він їх. — Пішли швидше, бо часу в мене небагато.

у слов'ян, то можна сумніватися в тому, що росіяни справді є національною більшиною.

Це могло б бути маловажним фактором, якби — як це твердить офіційна пропаганда — всі підсоветські народи співіснували у великій дружбі. Але є багато свідчень того, що в СРСР неросійські народи прагнуть автономії, і що це прагнення підсилено самостійницькими тенденціями різних народів нашої планети.

Національна політика Сталіна являла собою неприховану й часто брутальну русифікацію. Після Сталіна вона була нібито послаблена, але після 60-их років режим знову почав наступ на "буржуазний націоналізм". Тим часом у деяких російських колах на протязі останнього десятиріччя з'явився виразний культ російської минувшини, сільських традицій, російського фолкlorу тощо. Ця тенденція свідчить і про відродження російського націоналізму, бодай на емоційному рівні.

Навіть якщо в неросійських народах і відбувається якийсь процес мовної русифікації, то це зовсім не означає ще політичної солідарності — як це показують події в Ірландії та інших країнах світу. Навпаки, поява високо освічених місцевих кадрів створює для режиму нову небезпеку, посилюючи прагнення до дерусифікації місцевого державного апарату. В дійсності, Росія так і не стала "плавильним казаном" різних народів; це тепер очевидно.

Режим покищо досить уміло справляється із своєю національною проблемою. Ця проблема в усіх її труднощах рідко виноситься на прилюдне обговорення. Тим часом найактивніших представників національних рухів арештовують. Чистки керівних кадрів частіше провадиться в неросійських республіках, ніж у Росії, але партія старається лучити в Політбюро й неросіян. Росіяни, безперечно, не мають великих ілюзій щодо можливості створити "єдиний советський народ", і їхня нинішня політика полягає в тому, щоб запобігати конфліктам, устанавлюючи співробітництво з керівниками неросійських республік, щоб створити спільність матеріальних інтересів та переконати їх у тому, що їх майбутнє невідривно пов'язане з існуванням СРСР. Це, звичайно, реалістична політика, але немає жодних гарантій, що вона матиме **успіх**.

У той час, коли Росія протягом двох останніх десятиріч стала багатшою, більшість неросійських народів, за винятком балтійців, стали біднішими. Неслов'яни, хоч їх і трактують з повагою, проте не відіграють якоїсь видної ролі в Політбюро, у вищому командуванні армії та в апараті КГБ.

Советський Союз є останньою, ще існуючою багатонаціональною імперією, а тому й у чималій мірі вразливою. Будь-які поступки національним почуттям неросійських народів можуть викликати моментум значно більшого політичного значення, ніж економічні реформи. Саме тому советські вожді такі вразливі на всяку сепаратистську пропаганду, що йде з Заходу.

Усе це, звичайно, не значить, що дні советської імперії вже пораховані. Імперії розпадаються тоді, коли їх правителі втрачають самопевність і "нерв"; тим часом немає вказівок на те, що це відбувається зараз у Кремлі. Немає також єди-

ного фронту неросійських народів, як це було, бодай тимчасово, в 1917 році. Навпаки, інтереси деяких із цих народів кофліктують, і це полегшує Москві політику "розділяй і владай" — як це робилося й до революції. Проте відцентрові тенденції колись примусять советське керівництво приділяти національним проблемам більше уваги.

У порівненні з національними проблемами небезпека режимові з боку інтелігенції майже незначна. Колись російська інтелігенція була революційною силою, але ті властивості, що робили її такою, були притаманні лише невеликій групі людей. Багато советських інтелігентів критично ставляться до різних аспектів комуністичного режиму, але опозиція режимові не йде далі від принагідного ремствування та антиурядових анекдотів. З такою "опозицією" режим справляється без особливих турбот. Погроз, обіцянок, ostrакізму та арештів особливо безстрашних дисидентів вистачає для того, щоб тримати всю масу інтелігенції в покорі.

Певна кількість інтелігентів приєдналася до керівної кліки й стала "начальниками". Більшість інтелігентів, на словах стверджуючи свою лояльність режимові, стараться лишатися поза "політикою". Серед інтелігентної молоді панує скептицизм до офіційної ідеології, навіть цинізм. У марксизм, напевно, вже ніхто не вірить. Але скептики й циніки, не випрацювавши своєї ясної нової ідеології, не схильні ставати на відкриту боротьбу з владою. Вони радше піклуються про свої приватні інтереси, домагаються власного добробуту. Політично вони пасивні.

Десять років двадцять тому советологи на Заході вважали, що СРСР не може стояти на місці: він мусить або трансформуватися, або завалитися. Але, як показав час, є й третя можливість. Економічний розвиток може "співіснувати" з політичною, соціальною і культурною стагнацією всередині країни та обережно-агресивною політикою назовні. Така комбінація може тривати досить довгий час.

Якими будуть майбутні державці СРСР?

Коли помре Брежнєв, напевно, відбудеться якийсь перегрупування в "старій гвардії" — в керівній кліці. Але дійсна влада раніше чи пізніше опиниться в руках молодших членів Політбюро. Перехід до цього може статися без особливих потрясень, бо Брежнєв розставив своїх протеже на всіх стратегічно важливих постах у партії і адміністрації. Але можливо, що вибухне й боротьба за владу, як це було після смерті Сталіна.

Але чи так це вже важливо? Важливою ця боротьба буде лише тоді, коли вона приведе до диктатури одного вождя, але це мало імовірно. Сталінщина навчила цю кліку, що одноосібна диктатура може бути для неї фатальною.

Те покоління, що прийде на зміну нинішнім керівникам, дуже мало знає про закордонний світ. Але це не значить, що воно займатиметься насамперед внутрішніми справами країни. Той факт, що СРСР став наддержавою, породив свою власну логіку, і СРСР уже не зможе відцуратися інтернаціональних справ, і матиме місце продовження недавньої минувшини. Нові вожді так само посилюватимуть свій військовий

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

(Закінчення з 5-ої стор.)

В АВСТРАЛІЙСЬКІЙ УКРАЇНІ

14-го серпня в Ессендоні біля Мельборна відбувся вечір творчості учасників 3-го конкурсу юнацької творчості, проведеного Літературно-мистецьким клубом ім. В. Симоненка. У цьому конкурсі брали участь 11 молодих літераторів віком від 12 до 25 років, поділених на 2 групи.

У вечорі взяли учасники конкурсу з Мельборна й Сіднея. Жюрі конкурсу складалося з пп. Б. Козаленко, А. й Н. Грушецьких, В. Каспенковича, який пожертвував 500 дол. на нагороди, П. Олійника, В. Цибульського під головуванням Д. Нитченка, голови клубу.

Нагороди одержали: в молодшій групі 15-річна Наталка Березняк (100 дол.), Тарас Мацібурко (60 дол.), 13-річна Оксана Смеречук (40 дол.). Шістьом членам молодшої групи дано заохочувальні нагороди по 10 дол. Їх одержали 14-річний Роман Даниляк, 14-річний Симон Пирогів, 17-річний Віктор Мішалов, 14-річний Віктор Голуб, 14-річний Орест Тимоць і 12-річний Марко Рижнів. У старшій групі нагороджені 23-річна молода вчителька Ірина Стефин і 23-річний Юрій Ткач.

Присутній на вечорі білоруський поет Алесь Салавей з великою похалою відгукнувся на творчість молодих українців та розповів про своє знайомство з Ю. Кленом і Л. Мосендзом.

потенціал та використовуватимуть у своїх інтересах слабощі Західного світу. Може, молодші вожді будуть ще енергійнішими в своїй зовнішній політиці, хоч продовжувати "детант" буде і в їх економічних інтересах. Крім того, оскільки внутрішні проблеми СССР такі складні й трудні, вони домагатимуться успіхів зовні.

Отже, нові вожді не відмовляться від ідеологічних амбіцій своїх попередників. Советська компартія, незважаючи на "еврокомунізм", все ще є найбільшою силою в міжнародному комуністичному русі, і, якщо вона не буде добиватися перемоги комунізму в усьому світі, то може втратити свій престиж.

Не відмовляться нові вожді СССР і від дальшого збільшення своїх військових сил. СССР являє собою супердержаву, але не завдяки своїм досягненням в економіці або принадності своєї офіційної ідеології. Вона досягла свій статус великодержави тільки завдяки своїй військовій потужі. Крім того, утримання великої армії дає "виправдання" економічним неполікам та політичній диктатурі. — мовляв, треба обороняти "завоювання соціалізму" від зовнішніх ворогів навіть під час детанту.

Політичні й соціальні системи можуть жити в стані загнивання дивовижно довгий час. Зростаючи складність людських суспільств посилює тен-

**
*

З маркою Мельборнського університету вишла друком збірка оповідань сучасного українського молодого письменника А. Дімарова, перекладених на англійську мову Юрієм Ткачем. Гарну обкладинку для книжки намалювала Оля Когут.

Юрій Ткач перекладає англ. мовою також оповідання О. Бердника, С. Гуцала й гуморески О. Вишні. Тепер працює над перекладом "Камінної душі" Г. Хоткевича.

Д. Н.

ПОЕЗІЯ І. КМЕТИ-ІЧНЯНСЬКОГО

Любителям поезії рекомендую нову збірку віршів І. Кмети-Ічнянського "Заграви вечірні".

І. Кмета-Ічнянський, який виїхав з України в 1928 році, багато пережив у своєму житті, і його переживання стали для нього джерелом глибокого почуття і насичених справжньою поезією віршів. Його характеризує прагнення до осмислення людського життя в дусі християнської філософії. Він пише:

Як хутко сивіє життя!... І час
Ой, блиснув сяйвом, кораблем ракетним!
Вже не дивують кораблі ті нас,
Немов надходить вечір для планети:
Заграв вечірніх відблиск вже погас
За гасм. В далях "соняшні клярнети"?
Ні, не життя посивіло, — людина!
А час, він без кінця і без почину...

Як і в своїх попередніх збірках — "Ліра емігранта", "Чаша золота", "Крила над морем", — наш

денцію до строгої державної всюдисутньої контролю, до концентрації політичної влади в руках нечисленної "еліти". Якщо в СССР і є багато незадоволених, то є й багато людей тісно зв'язаних з режимом, і вони будуть протиставити будь-яким змінам державної структури, боячись втратити свої привілеї, свій статус.

Фактом є те, що в перший раз в історії політичні результати революції були успішно "заморожені". Заморожені вони були дуже брутально, масовими нищеннями населення, але все це мало місце всередині чітко визначених параметрів, призначених на те, щоб тримати режим при владі всіма можливими способами.

Звичайно, все на світі, включаючи політичні й соціальні структури, змінюється, й СССР не може бути єдиним винятком із загального правила. Але для того, щоб змінити советський режим чи його ліквідувати потрібні більші й дужчі сили, ніж ті, що існують сьогодні, потрібен сильніший і масовіший потяг до свободи, ніж той, що є зараз.

Свобода все ще є найбільшим ворогом соціалізму, і соціалізм, на думку багатьох, можливий і без демократичних інституцій. Людство ще блукає в пустелі, яка офіційно проголошена оазою...

П. П.

ПОСЛУХАЙТЕ, ДІТИ, КАЗКУ!

Найбільш улюбленими дитячими казками є казки з тваринного світу. Діти люблять слухати про котика, мишку, лисичку-сестричку, комарика... Вони люблять співати про них пісеньки, наслідувати їхні голоси й рухи, відтворювати епізоди з їхнього життя у грах.

У роботі з дітьми варто використовувати багате джерело казок, поданих у різноманітних формах. Такими формами є: книжечки, образочки, платівки, а останнім часом найбільш популярною формою подавання наукового чи розважального матеріалу дітям є магнетофонна стрічка.

Учительки дошкілля, батьки й виховні референти по організаціях повинні щиро і з вдячністю привітати появу такої стрічки, що вийшла в Дітройті заходом Виховної Комісії СУА.

Награно одинадцять українських казок для дітей дошкільного віку. Казочки попереджує художньо виголошений вступ, який можна інтерпретувати по-різному: чи як голос бабусі, чи вчительки, чи іншої особи.

Цілість музично оформлена, і в цій ділянці Марія Лончина-Лісовська виявила себе справжнім мистцем. Ми слухаємо українські мелодії, вплетені поміж казками, підібрані відповідно до змісту казки. Ці мелодії збуджують у душах молоденьких слухачів відповідний настрій. Музика спричинюється до розвитку почувань і ушляхетнювання душі дитини. Приємно слухати ніжну музику рівнобіжно з казками, завдяки вмілому поєднанню мелодій із змістом казок. *Розповідь* — це ядро кожної казки. Слово зацікавлює дитину. Дитина багато речей і понять сприймає так, як чує. Слово допомагає дитячій уяві творити зовнішні форми того, що чує, відтворити дії. — словом "бачити" казку в дійсності. Треба бути справжнім мистцем, щоб тему чи поняття подати дітям так, щоб вони слухали із захопленням. Таким мистцем виявила себе Катерина Бранка-

Катерина Бранка-Кривуцька

Кривуцька, що оповідає казки на стрічці. Коли слухаємо її казки, ми рівночасно "бачимо" не тільки героїв у них, але і їхні дії, їхнє товариство й виразне тло, на якому відбувається дія.

1. *Словник українських слів.*
2. *Назви тварин* (лісові, домашні, комахи, птахи).
3. *Потреби школи* ("Вчений кіт", "Цілий світ — велика школа").
4. *Правила суспільної поведінки:*
  - а. Допомога іншим (Казка дітям невелика).
  - б. В єдності сила ("Хатка").
  - в. Гостинність ("Муха Цокотуха").
  - г. Чемність і пошана до інших ("Колобок", "Зайчик").
5. *Моральна наука:*
  - а. Не будь зухвалим ("Зайчик", "Колобок").
  - б. Не насміхайся з інших ("Зайчик", "Колобок").
  - в. Будь пильним і працьовитим ("Сплюха", "Працівниця").
6. *Особиста гігієна:* шануй свої речі ("Оленчин черевичок").
7. *Роль чуттів:* зір, слух, дотик.

ЦІЛИЙ СВІТ — ВЕЛИКА ШКОЛА

КАЗКИ ДЛЯ ДІТЕЙ,
награні на магнитофонній стрічці

У виконанні артистки Катерини Бранки-Кривуцької
Музичне оформлення Марії Лончини-Лісовської
Мистецьке оформлення Едварда Козака

Ціна касетки 5 дол. При закупі 10 і більше
примірників 4 дол. за касетку.

Головна Управа СУА
UNWLA

108 Second Ave. або
New York, N. Y. 10003

Zirka Clark
27.37 Warwick

Bloomenfield, Hills, Mich.
USA 48013

поет — ніжний лірик. Його вірші відзначаються пісенною тональністю:

Ой, не шуми луже!... А він журить дужче...
Наче кличе милий — соколик безкрилий:
Любов повернулася, та ми розминувлись.
Пройшла лугом осінь. Зітхнув юнак босий...

Поет часто черпає своє натхнення з Шевченкової поезії, розмовляє з великим Тарасом. Він двічі відвідав Україну — свою Ічню, свій Київ.

Розмова наша, Києве... Розмова
Без радості обіймів почалась
У Лаврі. Де ж воно, те слово,
Що блиснуло б, мов атом: Годі! Зась!

Нова збірка віршів І. Кмети-Ічнянського — це зворушлива, щира сповідь поетичного серця.

Микола Щербак

Поговоримо про марксизм

Недавно в "Свободі", потім у багатьох тижневиках, а тепер і в "Нових днях" були надруковані дискусійні статті про марксизм і комунізм. Одні засуджують лише московський комунізм, але з певними надіями задивляються на т. зв. єврокомунізм. Інші відкидають взагалі марксизм, а ще інші симпатизують тим, що хочуть його "поліпшити", змодернізувати. Раніше українська еміграція мала в собі людей з різними поглядами на шляхи боротьби України за своє визволення, але для всіх було аксіомою: марксизм треба поборювати всіма силами.

Що ж сталося тепер, після понад тридцяти років т. зв. політичної еміграції? І про що свідчить дискусія між самими українцями

Найперше, та дискусія свідчить, що називання нас самих себе "політичною еміграцією" — пустопорожнє: до політичної еміграції ми не маємо права себе зачислити вже хоч би тому, що багато серед нас дискусюють про марксизм і комунізм, які фактично ні марксизму, ні комунізму як слід не вивчили, й легко ловляться на вудочки політичних шахраїв, повторюють, мов ті папуги, явну брехню інших, базуючи свої висновки не на власних студіях вчення Маркса і Леніна, а на пропагандивних заявах політичних маніпулянтів — найбільше чужих, але трохи і своїх.

Яскравим прикладом такої непродуктивної дискусії може послужити лист до редакції "Н. Д." Я. Гвоздецького у вересневому числі. Намагаючись заперечити логічні твердження С. Яковенка, що він їх робить у результаті глибокої аналізи фактів щодо т. зв. єврокомуністів, Я. Гвоздецький "не грішить" ні глибиною аналізу, ні знанням учення Маркса. Де висновки на базі власних знань про марксизм і комунізм? Цього годі очікувати від дискусюванця, який хоче зробити з марксистського та ленінського вчення не "скажений комунізм" (як він називає лише московський комунізм), а щось зовсім інше, ба навіть, як нам здається, інше, ніж у самого Маркса чи Леніна.

Він пише: "...і ми, ті, що там жили, не бачили комунізму, пропонованого марксизмом, лише бачили брутальний московський імперіалізм". Гайгай, політичний український емігранте, погано ти дивився, якщо бачив лише те! Та й тільки дивитися — не досить. Треба було поцікавитись, що саме пропонував (і пропонує) той марксизм, треба було проаналізувати, чи саме взагалі можливі ті "грушки на вербі", що той марксизм пропонував, чи це не суперечить людській істоті-природі, чи це не фантазія.

Стаття В. Сварога "Від редактора" — значуща відповідь не тільки Гвоздецькому, а й усім іншим адвокатам "нескаженого" марксизму-комунізму, бо базована на знанні марксо-ленінського вчення, якого бракує новоспеченим адвокатам якогось "нового", "іншого", "кращого",

"людянішого" марксизму-комунізму. В журнальних чи газетних статтях трудно дати кращу відповідь, ніж її дав В. Сварог. Не даю її й я в цій статті, але маю дуже добру пораду, якої не докінчив В. Сварог, пишучи: "У цій статті немає місця на докладну критичну аналізу марксизму. Але вона вже зроблена багатьма соціологами, й нашим доморощеним апологетам марксизму треба було б ознайомитися з їх працями перед тим, як прилюдно виступати з захистом марксизму" Які ж це праці?

Найперше — сам "Капітал" Маркса і твори Леніна. А потім — щоб не посилати до чужих авторів або "застарілих" своїх — "ОБЕЗВЛАСНЕНЕ СУСПІЛЬСТВО. Студія автентичного марксизму", Петра Балея. Це 900 машинописних сторінок, написаних після 12 років інтенсивного вивчення проблеми. Це, як на наші умовини, епохальна праця українця, після прочитання якої у кожного чесного з самим собою українця не буде й тіні сумніву в правдивості тверджень В. Сварога про марксизм, комунізм, єврокомунізм і всякі "людські обличчя" антилюдської теорії.

Такі люди, як Я. Гвоздецький, навіть якщо вони чесно вірять у те, що пишуть, дезорієнтують читача бамбастикою та поверховістю розгляду проблеми. Пише він, наприклад, що "тепер різноманітностей комунізму не можна називати підрахувати" — мовляв, так багато тих різноманітностей. Але ж і вбивств у світі багато різних, і грабунки не всі однакові. Проте, всі вони спільні в одному — в злочинах проти чесних людей.

Пише він і про чилійського Піночета, який, як відомо, нещадний до комуністичних ворогобників, але Гвоздецький називає тих ворогобників "інакшесудомними громадянами" і нічим більше. Але ж і злочинці крадуть, убивають і насилують тому, що вони... "інакше думають", чому ж їх судять і елімінують від решти суспільства? Мабуть, тому, що те їхнє "інакше думання" руйнує суспільство, посягає на людську волю і свободу. А що того Піночета навіть "засудив" президент США, то занадто багато в недавній історії прикладів короткозорості американських президентів. Може й Рузвельта "возвести" в святі за його "мудрість" супроти Сталіна? Чи, може, кількох останніх президентів за поразку у В'єтнамі? Чи, може, за Гельсінкське "амін" американського президента і "хрест" на Сх. Європу в користь Москви? Піночет не гірший від Брежнєва? Чому ж тоді ті самі санкції президент не робить проти цього останнього? Всі ми знаємо, чому, знає про те і Гвоздецький і все ж користується тим "аргументом".

"За ким же піде молодь" — риторично вигукує адвокат марксизму. І в цьому питанні заховано, як здається, бажання приподобатися якійсь молоді. Залежить, проте, на тому, яка молодь? Та молодь, що думає, що вона вже "все знає"? Чи та

молодь, що хоче вчитися? Молодь глибокої думки чи молодь "сьогоднішньої насолоди"? Всяка буває молодь. А хіба Валентин Мороз або В. Буківський не були молодими, коли стали на шлях розкриття справжньої суті марксизму-комунізму? Не тільки "скаженого московського", але взагалі марксизму-комунізму як теорії! А оті молоді французькі вчені соціологи і філософи, про яких весь світ тепер знає! Молодь піде за правдою, а якраз правди в марксистській і ленінській теорії нема і бути не може.

Дискусії українців у пресі про марксизм і комунізм на основі різних декларацій "різновидних" комуністів — це дитячий підхід до проблеми. Те, що пишуть італійські чи еспанські комуністи, — усе це не підстава до переоцінення марксизму й ленінізму. "Обезвласнене суспільство" Петра Баля — найкраща сучасна студія для тих українців, які не мали змоги або охоти вивчити це раніше, заки називати себе політичною еміграцією.

Іван ОВЕЧКО

Марксизм і Гулаг

Кілька молодих французьких інтелектуалів, які ще недавно вірили в Маркса, як магометани в Магомета, останнім часом різко змінили свої переконання.

Ці так звані "нові філософи" — їх приблизно коло десяти осіб — належать до того самого покоління. Найстарший з них, Андре Глюксман, народився в 1937 році, а наймолодші, Христ'ян Жамбер, Філіпп Немо й Бернар-Анрі Леві, — в 1949 році. Вони викладають у вищих навчальних закладах філософію. Дехто з них пише.

Свого часу вони захоплювались "лівими" течіями у філософії: марксизмом, маоїзмом. Їх принадував комунізм. Вони брали участь у заворушеннях студентів — радикалів. Але дозрівши, вони прозріли.

Від сталінізму й маоїзму вони прийшли до рішучого заперечення марксизму, який ще недавно так обороняли. Тепер вони кажуть, що більше "не хочуть котитися по рейках мислі, прокладених півтора сторіччя тому славнозвісним борода-нем".

Жан-Марі Бенуа написав книгу під назвою "Маркс помер". У ній він висловлює спільне усвідомлення цієї групи молодих соціологів того, що Сталін вийшов з Леніна, Ленін — з Маркса, Маркс — з Руссо, Руссо — з Рабле, Рабле — з Платона. Ці молоді люди зрозуміли, що передпосилки сталінізму закладені в марксистських канонах.

У своїй книзі "Куховарка і людоджер" Андре Глюксман пише, що марксизм був потрібен для створення Гулага, як нацизм — для створення Бухенвальда й Аусшвіца. Глюксман сміється з тих наївних людей, які дурять самих себе, твердячи, що Сталін не зрозумів Маркса, як не зрозумів або перетлумачив його по-своєму "Ілліч".

У книзі "Варварство з людським обличчям" Бернар-Анрі Леві пише:

"Советські табори в такій самій мірі марксистські, як Аусшвіц був нацистським... Гулаг не по-

милка, не випадкова болячка в боці комуністичної держави, а один з безпосередніх наслідків марксового "Капіталу".

Тотожні думки висловлює й Глюксман у своїй книзі "Володарі дум". Обидві книги знайшли собі широку читачку аудиторію.

Леві пише: "Сталін не вмер у Москві, не вмер він і на 20-му з'їзді. Він тут, серед нас. Підпільний пасажир історії, він невідступно в ній присутній і згинає її за божевільним своїм бажанням... І сталінщина, і фашизм зовсім не випадкові помилки, як у це довго хотіло вірити наше нетямство, а планетарні "перегінні кубки", де вже протягом півсторіччя випробовуються нові форми влади... Гітлер і Сталін зовсім не блазні, а достеменні філософи потворної політичної мутації, якої Захід ще не знав з самого початку свого за-непаду".

Молоді "нові філософи", які ще недавно були правозірними марксистами, тепер називають себе "працівниками одинадцятої години". Вони кажуть, що в них з очей спала марксистська полудна, коли вони прочитали "Архіпелаг Гулаг" Солженіцина. Цей епохальний твір змусив їх замислитись і вони після довгих роздумів прийшли до висновку, що та "ідеологія", яка створила Гулаг, прийшла з ученням Маркса. Що в марксизмі, як насіння в плоді, закладено передпосилки для тієї нелюдності, яка породила ленінщину з її чекістами, сталінщину з її енкаведистами і тепер брежньовщину з кагебістами й психушками.

Але, зрозумівши це, "нові філософи" розгубились. У віщо ж тепер вірити? Вони ще не знайшли собі нової віри, і відважно про це говорять. Вони не знають, як зарадити страшній недужі, на яку хворіє людство. Але вони сміливо дивляться увічі страшній правді, яку пізнали, й хочуть, щоб цю правду усвідомили й ті, що досі себе дурили, вірячи марксистським пророкам кривавого "нового гуманізму".

Їх книги знайшли собі численних читачів. Але "нові філософи" розуміють, що збагнення історичного злочину марксизму — це процес затяжний, що багато ще в світі людей, які не хочуть мислити і думають, що Маркс колись раз на завжди подумав і за них. Марксистська облуда ще міцно затемнює багато мозків, і, "незважаючи на свій інтелектуальний занепад, марксизм цупко тримається в усіх порах суспільства".

Тим більше чести молодим бунтарям проти марксистської лженауки, які сміливо сказали своє слово в той час, коли у Франції успішно морочать людям голови "єврокомуністи"!

А. ГРИНЬКО

Маркс і марксизм

У марксистській псевдорелігії спочатку все було ясно: в душі діалектичного матеріалізму Карл Маркс породив Леніна, Ленін породив Сталіна. Священні книги марксизму-ленінізму глибоко шанувалися, вивчалися й тлумачилися. Щоправда, були й єретики, але їх віддавали анатемі, проклинали й виганяли з храмів, потім нищили для більшої слави марксистських богів. Останнє й безпомилкове слово в справах марксистської віри

мало кремльовське політбюро, яке будувало марксистський рай.

Але з бігом часу в залізобетонній будівлі марксизму-ленінізму почали з'являтися зловісні тріщини. Підвела людська природа. Монолітна марксистська "церква" не змогла пережити свого кривавого "патріярха" Сталіна, й виникло протестантське повстання. Суперництво Мао і Москви розіло джерело віри, нібито недгозначно викладеної в комуністичній біблії.

Дошукуючись історичної істини, багато критично настроєних дослідників розшукали й опублікували нові матеріали з історії "єдино наукової теорії". Серйозні вчені, які раніше лишали батьків комунізму агіографам, тепер узяли за свій науковий обов'язок переглянути відповідні концепції.

Продовжує з'являтися новий біографічний матеріал. Про нього пише американець Роланд Стромберг у журналі "Нешенал Рев'ю". Можна, звичайно, не надавати великої ваги деяким біографічним фактам, напр., тому, що в К. Маркса був позашлюбний син (про це стало відомо в 1962 році), що Маркс разом з сибаритом Енгельсом проводили дуже багато часу в трактирах, що в Енгельса було три ірландські коханки з тієї самої родини. Це лише показує, що і Маркса, і Енгельса ніяк не можна називати зразками чеснот та " нової моралі"...

Значно важливіший той факт, що Маркс не міг дозершити свої амбіційні інтелектуальні проєкти, і дивна незавершеність його праці суперечить легенді про нього як педантичного творця закінченої ідеологічної системи.

У приватному листуванні Маркса і Енгельса повно всяких упереджень. Вони називали справжніх робітників "дурними ослами", а своїх захоплених учнів — "підлабюзними ідіотами". Маркс став під час війни США з Мексикою на сторону американських імперіялістів, назвавши мексиканців "ледарями". Про китайців він сказав, що вони "раса шахраїв". А пізніше в своєму житті Маркс шкодував, що не став бизнесменом, замість того, щоб, живучи в нужді, будувати політичні теорії. Все це змальовує нам не безпомилкового й серйозного мислителя, а живу в її людській суперечливості людину, від якої можна чекати тільки одного: несподіваних змін її концепцій.

Досі члени різних комуністичних партій були переконані, що Маркс був саме таким, яким його змальовували Маркс і Сталін. Побудувавши свої кар'єри на інтелектуальному епігонстві, вони, здавалося, мусіли добре знати свого єдиного пророка. Ленінове зображення Маркса здавалося їм вірогідним...

Але, як ми довідались тепер, Маркс не був ні "діалектичним матеріалістом", ані віруючим у диктатуру меншості, не кажучи вже про "елітну" партію. Він не був навіть економічним детерміністом та прибічником теорії про "автоматичні етапи історії". Він не був навіть прихильником концепції про безсильність усіх ідеологічних і інституціоналізованих "надбудов".

Якщо говорити про його додатні власнітвості, можна сказати, що він був демократом, гнучким мислителем з відкритим інтелектом, ворогом тиранів і критиком різних суспільних систем. Але

він не був "есхатологом". Він пізніше сам відкинув, дійшовши інтелектуальної зрілості, свою вигадану в дні молодості гіпотезу про прийдешнє "блаженне царство безкласовості". Але саме ця гіпотеза й була підхоплена його недолугими учнями. Тому Маркс казав: "Я сам не марксист".

Американський соціолог Річард Гант, аналізуючи Марксові висловлювання, приходять до висновку, що всі його твердження, в яких привітали тони насилля, диктатурності й елітизму, були тимчасовими, виявами незрілості, яких Маркс пізніше позбувся. Подекуди вони були засобами політичної стратегії. Часто їх автором був і не Маркс, а Енгельс.

Догматичний, механічний, вульгарний, спрощувальний марксизм — за твердженням Ганта — є "енгельсизмом", інколи "плекхановізмом", найчастіше "ленінізмом". Ідеологія самого Маркса суттєво відмінна й багатосторонніша. Довільна інтерпретація Марксових тверджень часто нагадує славнозвісне "дібране" обурення так званих "лівих", які виправдують злочини советської олігархії, але гучно лають некомуністичних диктаторів, у Чилі, за подібні утиски свободи.

Маркс у своїх розумуваннях помилявся так само часто, як і всі інші теоретики й звичайні люди. Він ріс і змінювався, часто суперечив самому собі, не завжди сам ясно розумів, чого хоче, — а тому деякі його твердження можуть бути витлумачені в різних сенсах. Отже ніяким пророком, ніяким Магометом наукової релігії комунізму він не був — хоч саме таким малюють його для легковірних кремлівські схоласти та "міські партизани" — терористи.

Інтелектуально недозрілі професори різних спекулятивних дисциплін тлумачать висловлювання Маркса як їм хочеться, приписують йому все, що їм хочеться. Іноді доводиться тільки дивуватися, що вони все ще називають свої домисли марксизмом.

Ми знаємо, що Маркс часто помилявся і сам більше не повторював того, від чого відмовлявся у своєму зрілому віці. Це тим більше дає нам право ставитись до його теорій критично, вважаючи їх саме тим, чим вони є, — теоріями, подібними до багатьох інших теорій, якими багата соціологія. Подібно до самого Маркса, ми не можемо називати себе марксистами — особливо в цей час, коли злочини советського комунізму творяться під прапором "марксистського" вчення.

Нинішні "комуністичні" держави з самого початку стали реакційними, потворними деспотіями, де людині не вільно мислити.

Р. РИБАЛЧИН

НАГОРОДА УКРАЇНСЬКОМУ ВЧЕНОМУ

Наприкінці червня Американська бібліотечна асоціація відзначила д-ра Б. Винара нагородою за його працю в царині бібліографії й довідкової літератури.

Б. Винар — колишній декан Вищої бібліотечної школи при Нью-Йоркському університеті, а тепер — президент американського видавництва "Лайбреріс Анлімітед". Він автор або редактор понад 15 праць у царині бібліотекознавства й бібліографії.

**Чи ви вперше вносите
аплікацію, щоб одержати
число соціального
забезпечення?**

**Якщо ви загубили свою
картку або хочете змінити
свої особисті дані, не
слухайте як хтось то вносив
аплікацію минулого року!**

Тут зайшли дві зміни.

Де вносити аплікацію, щоб одержати число соціального забезпечення, і що вам треба подати з нею? Де? У вашому місцевому уряді Асекураційної комісії на випадок безробіття. Що треба прикласти до неї? Доказ вашої ідентичності. Коли ви канадський громадянин, народжений у Канаді, вам треба подати головний документ, отже свідоцтво народження або свідоцтво хрещення, видане в Квебеку. Натуралізовані громадяни мусять представити свої громадянські папери. Коли ж ви є імігрантом, легально впущеним до Канади, ваш паспорт чи іміграційний документ вистачать. В цьому випадку вам треба подати оригінали або їх завірені копії.

Вам треба прикласти ще один документ ідентичності. Це мусить бути офіційний документ з вашим прізвищем, поданим у ньому, отже дозвіл на ведення авта, шкільне свідоцтво тощо. Тут вистачить і їх фотокопія.

Аплікаційні форми можна дістати в урядах Асекураційної комісії на випадок безробіття, в поштових урядах, в Канадських центрах робочої сили та в окружних податкових урядах. Коли ми вимагаємо від вас показати ті важливі документи, ми не хочемо, щоб ви їх втратили. Саме тому ми просимо вас з'явитися особисто у вашому місцевому уряді Асекураційної комісії. Його службовці зразу підтвердять, що ви показали їм потрібні документи. Вони й допоможуть вам заповнити аплікацію та пішлють її до Оттави. Тоді ви зможете відразу забрати свої документи додому. А картку соціального забезпечення одержите поштою.

Така сама проста процедура матиме місце, коли вам треба замінити загублену картку соціального забезпечення. Або коли ви хочете змінити своє прізвище або інші дані.

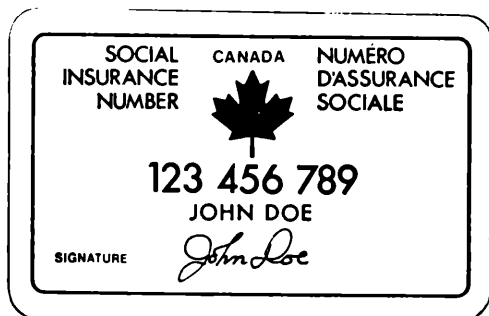
Якщо вам неможливо піти до місцевого уряду Асекураційної комісії, ви можете звернутися до Канадського центру робочої сили. Ви можете також післати свою аплікацію поштою просто до Оттави, але тоді мусите прикласти оригінали своїх документів або їх завірені копії.

Встановлення вашої ідентичності це найпевніший спосіб, щоб картка соціального забезпечення належала управненій людині. А це таки дуже важливе. Бо дана картка ваша і тільки ваша.

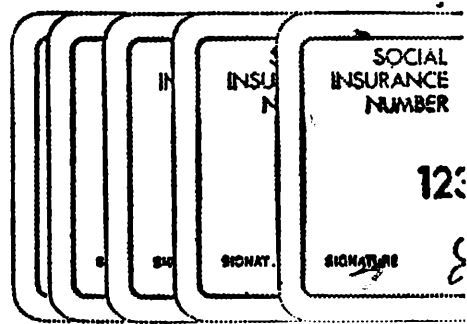

Government
of Canada

Gouvernement
du Canada

**Ваше число
соціального
забезпечення:
воно ваше
і тільки
ваше**

Що робиться в Камбодії

Що відбувається в Камбодії? Що це за революція, яка перетворила колись мирних і життєрадісних людей на заляканий і безрадісний народ, керований безжалісними тиранами під марксистськими гаслами?

Мільйони камбодійців, чоловіків і жінок, день і ніч виснажуються в непосильній праці на "колективних" рисових полях під наглядом вартів, озброєних рушницями. Але їх навіть не годують як слід, щоб бодай відновити їх сили для тяжкої праці.

Незважаючи на всі старання режиму приховати від світу, що робиться в Камбодії, доходять чутки, що після двох років панування комуністів там усе ще діють партизани. Бувають політичні сутички і в середовищі самих "червоних хмерів". Хмери стинаються й з тайляндцями на покордонні

Американський журналіст С. Груефф недавно вернувся з Таїланду, де мав нагоду говорити з багатьма втікачами з Камбодії та з полоненими камбодійськими червонохмерами. Розмовляв він і з так званими "вільними хмерами" — антикомуністичними борцями за свободу для Камбодії, які не раз пробіралися на комуністичну територію і спостерігали тамтешнє життя.

Вони розповідають, що багато людей у Камбодії сподіваються, що Америка буде постачати зброю антикомуністичним партизанам. Те, що зараз відбувається в Камбодії, трудно назвати інакше, як триваючим жахом. Уся країна перетворена на величезний концентраційний табір, керований з такою жорстокістю, яка жахає навіть комуністичних сусідів Камбодії.

Коли масові езекуції перетворюють на геноцид? Деякі американські журналісти, що інтерв'ювали сотні втікачів, упевнились у тому, що один мільйон двісті тисяч людей з населення країни в сім мільйонів були замордовані протягом останніх двох років. Звичайно, не всі були убиті. Тисячі людей не змогли вижити під час примусового "виселення" з міст, коли довго мусили йти пішки без їжі й води. Багато померло від крайнього виснаження, від малярії.

Оповіді втікачів нагадують часи єгипетських фараонів. У країні скрізь, куди не сягне око, простягаються рисові поля, де цілий день працюють тисячі осіб обох статей. Тут і сям ходять червонохмерські солдати, зодягнені в чорне, зі зброєю наготові, пильно наглядаючи цю безліч рабів.

Велика частина працюючих — це колишні мешканці міст, незвичкі до такої роботи, і вона дуже швидко вбиває їх. Але люди страждають від голоду ще більше, ніж від виснаження.

— Що вам давали їсти? — запитали одного втікача.

— Невелику чашку рису на день. Опівдні й уночі давали суп з листя дерев. М'ясо й риба даються тільки червонохмерцям. Діти одержують половину нашої пайки.

— А вранці?

— Нічого. Від шостої вранці до полудня ми працювали натщесерце. Не голодують тільки червонохмерці. А якщо ви поскаржитесь, вас карують.

— Усі мусять працювати?

— Усі. Навіть старі люди. А діти збирають людський гній на добриво.

— Як піклуються про хворих?

— Ніяк. Немає аптек, немає ліків. Заживаємо самі трави й коріння. Якщо селянин захворіє, йому кажуть, що він подає поганий приклад іншим. А якщо хворіє довгий час, його хапають, і людина зникає.

— А як у вас із грішми?

— Ніяких грошей немає. Гроші скасовано, базари закрито.

— А де ви купуєте потрібні речі?

— Купуємо? Немає ніяких крамниць, нема чого купувати — ні одежі, ні взуття. У селах ніхто нічого не варить. Людям видають двічі на день суп, і всі їдять разом. Властиво, й домів немає. Коли переселенців привозять у село, вони мусять самі будувати собі притулки. Не можна жити навіть у залишених порожніх хатах.

Трудно уявити собі, наскільки Камбодія ізольована від світу. Туди не впускають журналістів навіть із інших "братніх" країн. Дипломати з комуністичних країн теж живуть у повній ізоляції, їм навіть заборонено розмовляти з місцевими людьми.

Людям Західного світу трудно збагнути ступінь могутності керівної кліки, яка здійснює режим тотального терору й абсолютної диктатури. За два роки цей режим знищив усю попередню суспільну структуру, економіку, звичаї і культуру народу, всякі проблiski самостійної думки. Книги й архіви спалено. Пагоди, статуї Будди, крамниці, музеї, грошова система — все знищено. Народ примушують забути його історичне минуле.

— Незабаром після падіння столиці, — згадує утікач-студент, — почали зникати вчителі, професори, студенти, серед яких було чимало моїх друзів. При чому вони зовсім не були працівниками попереднього режиму. Нам стало ясно, що новий режим хоче позбутися всіх інтелектуалів, тобто освічених людей. Я тоді працював у селі і вдавав із себе неписьменного селянина. Сказати, що я студент, було самовироком на смерть.

— Ну, а як з "лівими" студентами й учителями, які боролися проти попереднього режиму?

— Червоні не робили жодної різниці. Вони

просто вирішили знищити всіх, хто якось був причетний до культури минулих часів...

Утікачі від червонохмерців допитувались, як реагує вільний світ на те, що відбувається в Камбодії під владою червонохмерців. Вони думали, що там проходили демонстрації протесту, що часописи друкували статті про тиранію комуністизм, що Об'єднані Нації обговорювали становище. Я — каже американець — просто не міг сказати їм, що на Заході ні тоді, ні тепер ніхто не говорить про Камбодію.

Я питав їх, хто керує Камбодією. Вони відповіли "Ангкар".

Це зловісне слово чується раз-у-раз. Воно означає щось ніби "організація". В інших країнах говорять про партію, про уряд, про політичну поліцію. В Камбодії ніхто не знає точно конкретних людей в уряді, не знає взаємин між урядом і армією. Вони говорять про таємничу, всюдисутню, всемогутню "Ангкар". Її представники є в кожному селищі і вони підпорядковані тільки начальникові групи чотирьох селищ. Усі агенти організації — червонохмерські солдати в чорних формах. В їх руках життя і смерть людей; на них нікому скаржитись. Вони живуть окремо від населення.

У чийх руках "Ангкар? Може, на чолі її — 46-річний Х'ю Сампан, фанатик, що колись учився у французькій школі? Може, прем'єр-міністер Пол Пот? Або Ієнг Сарі, який навіть не є камбодійцем, а в'єтнамцем? Але після візиту "Пол Пота" в Пекін стало ясно, що "Ангкар" — це комуністична партія.

Відоме єдине інтерв'ю, дане Х'ю Сампаном італійському журналістові.

— За п'ять років війни, — сказав він, — померло більше від мільйона камбодійців. Зараз у країні живе п'ять мільйонів. До війни було сім.

— Що сталося з іншими мільйонами? — запитав італієць.

— Просто дивно, — відповів Сампан, — як ви, на Заході, цікавитесь воєнними злочинцями!

Г. СОТНИК

"Я теж українець"

Полагоджуючи деякі справи в клубі "Марко Поло" у Валдорф Асторії в Нью-Йорку, один мій приятель запропонував познайомити мене зі старшим паном, що сидів при недалечкому від нас столику. На моє питання, чому? — він відповів: "Побачиш!"

Мій приятель гукнув: "Джек, підійди до нас, я хочу тебе познайомити з цією пані".

Наш спільний знайомий почав представляти нас одне одному: "Джек Адамс, прамий пра-пра-правнук того Адамса, що писав американську конституцію та боровся за американську незалежність, а це пані Марта Кокольська". При цьому він підкреслив: "Вона — українка!"

Мене заінтригувало лице незнайомого виразно слов'янське, з великими синіми очима, з правильними рисами. Ще більше здивувало мене, коли

при словах: — "Вона українка", — він із щирою, приємною усмішкою сказав "Я теж українець".

У дружній розмові виявилось, що велика родина Адамс-ів не знала свого справжнього походження, доки стрийко пана Джека не відшукав у старовинних архівах, що їхній пра-пра-прадід Петро Адамович родом з Галичини, де мав посілости коло Львова, по програній битві під Полтавою подався на еміграцію і осів аж в Англії. Там він змінив своє прізвище на Адамс і приїхав 1710-го року до Америки. Син Петра Адамовича-Адамса, Самюел, брав участь в американській революції та став одним із творців американської Конституції.

Після понад двох століть цілковитого заамериканизування, родина, що ввійшла в історію цієї країни, в сьомому поколінні заявляє всім, що рід її український.

Середовище, в якому ця родина живе, — це середовище провідної політично-фінансової класи, але Джек Адамс-Адамович не вагається заявити всім про своє давнє українське походження.

Так "сліпий випадок" відкрив нам історичний факт, присипаний попелом забуття.

М. СТЕПАНЯК-КОКОЛЬСЬКА
("Свобода")

УНІКАЛЬНА ЦЕРКВА

У Чикаго, в США, наприкінці травня посвячено новозбудовану українську католицьку церкву св. Йосифа. Нова церква звертає на себе увагу своєю незвичайною архітектурою.

Побудована виключно з залізобетону та скла, ця церква, запроєктована молодим архітектором Зеноном Мазуркевичем, зберігає традиційні церковні бані, але поза тим виконана в модерному стилі, однак зовсім не схожому на досі відомі архітектурні вирішення. Особливо оригінальне в оформленні церкви те, що віддзеркалює назовні скло постійно змінює свої барви на протязі дня, а всередині гра сонячного проміння на стінах осяває їх золотистим світлом.

Українська церква стала одним із прикметних споруджень у Чикаго.

УВАГА! МЕШКАНЦІ ТОРОНТО!

Адміністрація "Нових днів" має в себе на складі невелику кількість

ГРАМОФОННИХ ДОВГОГРАЮЧИХ ПЛАТІВОК,

наспіваних оперезими співаками:

СОНЕЮ САХНО і ВОЛОДИМИРОМ ЗИНЕВИЧЕМ.

Бажаючих придбати собі так мелодійно наспівані українські пісні, просимо звертатись до адміністрації "Нових днів" листовно або телефонічно: 252-4553. — Ціна одної платівки 5.00 дол.

Вельмишановному пану Володимирові ЗИНЕВИЧЕВИ за таку щирі пожертву для в-ва "Н. Д." висловлюємо нашу щирі подяку.

Редакція й адмін. "Нових днів"

БЕЗ КОМЕНТАРІВ

Журнал "Сучасність" (Мюнхен) ч. 6/77 надрукував статтю А. В. Івахнюка "Нині СССР, а завтра? — Яка наша реакція?", яку автор кінчає так:

"На північноамериканському континенті, де в університетах є виклади з українознавства, велика недостача англomовних посібників. Для ясності: мова йде про видання університетські, тобто видані університетом (University Press), як була видана коротка двомовна англomовна енциклопедія України. Справа в тому, що ангlosакси, виховані на російській історії та літературі, ставляться і до найкращих, найоб'єктивніших праць інших видавців з упередженням, мовляв, "ще одна українська націоналістична пропаганда". Тимто українознавчі праці мусять появлятися університетськими виданнями чи то в США, чи в Канаді. Їх потрібно багато, щоб могли бодай рівноважити російські видання, яких тут справді безліч. Без солідних праць в умовах колоніального становища України ми нічого не відемо в західному світі для української рації.

Проблема підручників з історії України дуже пекуча й важлива. Про неї писав проф. І. Лисяк-Рудницький в "Українському Історичному" (ч. 1-2/1975). Чи буде якийсь відгук на його думки? Сумніваємось. От проф. І. Тесля опрацював "Історичний Атлас України", але й досі є повне незрозуміння в наших установах такого важливого видання. Ніхто не має на нього грошей...

Конечність і доцільність вимагають, щоб представники наукового світу разом з представниками культурних установ обмірковували та накреслили план науково-видавничої праці.

ВІСТІ З ТЮРМИ НАРОДІВ

В половині вересня ц.р. перевезли назад до Мордовських таборів Данила Шумука і Василя Лісового, яких возили до Києва "для обробки" в КГБ. Від Шумука, якого тримали цілий місяць у будинку КГБ, намагалися добитися "нових свідчень" проти Валентина Мороза та спровокувати його на "кампанію" проти нього. Згідно з вістками, які надійшли з України, Шумук відкинув усі "пропозиції" КГБ. У Києві йому дозволили побачення з донькою і дружиною Оленою Яновською. Шумука відвезли знову до Мордовського табору в Сосновці.

Без наслідків залишилися усі намагання КГБ заломати Василя Лісового, якого теж возили до Києва, щоб змусити його "покаятися". Під час його перебування в Києві, органи КГБ робили натиск на його дружину Віру, щоб вона впливала на нього, від чого вона відмовилася.

Святослав Караванський, який теж перебуває в Мордовському таборі Сосновка, продовжує голодовку протесту проти нових знущань таборової адміністрації. Караванський домагається призначення йому статусу політичного в'язня.

Наспіли також вістки, що Василь Стус, який з січня ц.р. перебував на засланні в Магаданській області, дуже серйозно хворий.

ПЛЯНУЄТЬСЯ ВІДКРИТТЯ КАТЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА В АВСТРАЛІЇ

З нагоди 60-річчя української державності (1918-1978) й 30-річчя українського поселення в Австралії (1948-1978) відбудеться в університеті МекКворі в Сіднею свято інавгурації Катедри Українознавства в Австралії, що його спонзорує Фундація українознавчих студій в Австралії.

Крім виступів місцевих хорових і мистецьких сил, будуть прочитані дві доповіді професорів з Америки: д-ра Яр. Рудницького з Монтреалю й д-ра М. Степаненка з Мічигенського університету. Після офіційної частини відбудеться їх зустріч з українськими й австралійськими учасниками свята.

ПРИКРЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Російський дисидент Панін зробив в Іспанії таку заяву:

"Захід є колыскою свободи, але також цвинтирищем ідей. По шістнадцятьох роках перебування в радянському концентраційному таборі, я прибув на Захід і здивувався, бо раніше думав, що можиму тут гозорити, діяти ідеологічно і розказати про те, що я пережив.

Так не сталося. Багато разів я пробував узяти слово на студентських зборах, у Сорбоні, в Нотер, щоб стати до дискусії з політичними провідниками, зокрема марксистами і ніколи на мої пропозиції навіть не було відповіді.

Радянська людина, що виходить з радянського концентраційного табору і опиняється на Заході, дивується, що люди, які вважають себе за демократів, вважають її (людину з СССР) за реакціонера, якщо вона критикує марксизм.

Як інтелектуаліст, я мушу ствердити, що комуністичні методи вже застосовуються на Заході з успіхом. Промовчується тих, які є іншої думки, компрометується осіб, які не подобаються, використовуються загальний брак відваги, або просто таврують опонентів, як реакціонерів і фашистів...

Але — закінчив Панін свою заяву — різниця між фашизмом і комунізмом тільки сповидна. То дві гілки, що виростають з того самого пня...

**"НОВІ ДНІ" ЧЕКАЮТЬ
ВАШИХ ПОРАД І ДОПИСІВ
НА РІЗНІ ТЕМИ НАШОГО ЖИТТЯ.**

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ НОВІ ВИДАННЯ

- Данте Алігері.** БОЖЕСТВЕННА КОМЕДІЯ. "Дніпро", Київ 1976, стор. 670. — Переклад з італійської. Книга об'єднує всі три частини: "Пекло", "Чистилище", "Рай". Ілюстрації славетного французького художника 19-го ст. Гюстава Доре \$12.50
- Кирилюк Є. П.** ШЕВЧЕНКОЗНАВЧІ ТА СЛАВІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ. "Наукова думка", Київ 1977, стор. 238 6.50
- Костенко А., Умірбаєв Е.** ОЖИВУТЬ СТЕПИ (Тарас Шевченко за Каспієм). Рад. письменник, Київ 1977, стор. 258 3.10
- Кочерга Іван.** ТВОРИ. "Молодь", Київ 1976, стор. 422. — Книга містить драматичні твори "Ярослав Мудрий", "Свіччине весілля", "Алмазне жорно", "Майстри часу" 2.10
- Малик В.** ШОВКОВИЙ ШНУРОК. Роман. "Молодь", Київ 1977, стор. 222. Книга завершує три попередні романи: "Посол Урус-шайтана", "Фірман султана" та "Чорний вершник", змальовує героїчну боротьбу проти турецької навали на Україну в 1677-78 рр. 2.50
- Міцкевич Адам.** КРИМСЬКІ СОНЕТИ. "Таврія", Сімферополь 1977, стор. 160. Переклад з польської. Видання українською, польською і російською мовою. 2.65
- НАРОДНІ ПІСНІ В ЗАПИСАХ ПАНАСА МИРНОГО ТА ІВАНА БІЛИКА.** "Муз. Україна", 1977, стор. 196 1.35
- Омельченко А.** ШКОЛА ГРИ НА БАНДУРІ. 2 клас. "Муз. Україна", Київ 1977, стор. 99 2.50
- ПИТАННЯ ТЕСТОЛОГІЇ.** Поезія. "Наукова думка", Київ 1977, стор. 408. — Книга присвячена текстологічним проблемам української поезії 19-20 ст. Розроблено принципи наукового видання української класичної поезії. 8.50

Пишіть за списками книжок і пластинок

Замовлення більше \$15.00 крамниця оплачує за пересилку. Пошта за одну пластинку в Канаді 50¢, за кожну додаткову 20¢. В США 75¢, а за кожну додаткову — 25¢.

В Онтаріо просимо додавати 7% сейл текс.

УВАГА! До замовлення на \$1.00 (одного долара) просимо прислати 20 центів у Канаді і США на поштову оплату. Слід вказувати ім'я автора та назву книжки.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario, Canada

Tel.: 532-8928